41-ބ/20/2026

ބިލު ނަންބަރު:

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލު

ނަރްސާރީ ސިއްޙަތުގެ ބިލު

ބިލުގެ ސްޕޮންސަރ: މުސްތަފާ ހުސައިން

މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާ

ތާރީޚް: 22 ނޮވެންބަރު 2026

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ	
ބަލައިގަތް: Meeras	ރ. ނަންބަރު:
ލިބުނު ތާރީޚް: 22.11.26	ގަޑި: 16:33
ހަވާލުކުރެވުނު ސެކްޝަން: D	
ސެކްޝަނަށް ލިބުނު	

ބިލު ހުށަހަޅާ ސަބަބު

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފޯރުކޮށްދޭ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޚިދުމަތްތަކާއި ނަފްސާނީ ފަރުވާއަކީ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއްގެ ދަށުން، މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުން އިތުރުކޮށް، އަދި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރަމުން [illegible] ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތްތަކާ އަދި ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ޚިދުމަތްތަކާއި ހަރުދަނާ ޤާނޫނީ އަސާސެއްގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޚިދުމަތާއި ފަރުވާ ދިނުމުގެ ނިޒާމު ކަނޑައެޅުމެވެ. އެގޮތުން، މި ބިލުގައި އެކުލަވާލެވިފައިވަނީ އަންނަނިވި މައިގަނޑު މަޤްޞަދުތައް ހާސިލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކެވެ.

- ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ، އެކި ބާވަތްތަކުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ ސިއްޙީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛
- ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން [illegible] ސައިކިއެޓްރިކް، އަދި ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް އިންޓަރވެންޝަން މެދުވެރިކޮށް ފޯރުކޮށްދޭ ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ އިތުރުން، ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓް ފަދަ ކޮމިއުނިޓީ ބޭސް ކެއަރއާއި، އިންޓަރވެންޝަންތަކާއި އެޑްވޮކަސީ ފޯރުކޮށްދޭ ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ޚިދުމަތްތައް ތާއީދުކުރުން؛
- ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ސިއްޙީ ފަރުވާ، އެ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުން ވަކިނުކޮށް، އެކަށީގެންވާ ރައްކާތެރި ފެންވަރެއްގައި ލިބޭނެ ވަސީލަތްތަކާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މަގުފަހިކުރުން؛
- އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި ފަރުވާއަށް އެދުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ޙިމާޔަތްކުރުން؛
- ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ދެވޭ ސިއްޙީ ފަރުވާއަކީ، އެ މީހުންގެ ބައިވެރިވުން އެކުލެވިގެން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ހެދުމަށް، ފަރުވާއަށް ރުހުން ދިނުމުގެ އުސޫލުތަކާއި، ރުހުން ނުދީ ބަލަހައްޓަކުގައި އަމަލުކުރަމުން ދޭ ފަރުވާގެ އުސޫލުތަކާއި، ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އަމިއްލައަށް ނިންމުމަށް އެހީ ދޭނެ ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގެ އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުން؛
- ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސް ނުވަތަ އިމަރޖެންސީގެ ހާލަތްތަކުގައި، މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް އަވަސް އެހީ ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ޚާއްޞަ ރެސްޕޮންސް ޓީމެއް ބަހައްޓައިގެން ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުން؛

- ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ދެވޭ ސިއްހީ ފަރުވާއަކީ، ޖަވާބުދާރީކުރުވަނިވި ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ހެދުމަށްޓަކައި، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި ހަމަތައް ކަނޑައެޅުން؛
- މުޖުތަމަޢުގައި ނަފްސާނީ ސިއްހަތާއި ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ޢިލްމާއި ހުނަރު އިތުރުކޮށް، ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ހިދުމަތްތަކާމެދު ހެޔޮވިސްނުން ބައްޓަންކުރުވައި، އެ ދާއިރާއާ ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުން.

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ބިލު ހުށަހަޅާ މެންބަރު: މުސްތަފާ ހުސައިން

މައްޗަންގޮޅީ ދެކުނު ދާއިރާ

ތާރީޚު: 22 ނޮވެންބަރ 2026

ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ބިލު

އެއްވަނަ ބާބު

ތަޢާރުފާއި މަޤްޞަދު

1. ތަޢާރުފާއި ނަން 1
2. ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުތައް 1

ދެވަނަ ބާބު

މަފްހޫމުތަކުގެ ތަޢުރީފު

3. މަފްހޫމުތަކުގެ ތަޢުރީފު 4
4. ނަފްސާނީ ބަލި 4
5. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާ 4
6. ނަފްސާނީ ފަރުވާ 6
7. ފަރުވާދޭ ފަރާތް 6
8. ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތް 6
9. ފަރުވާދޭ މަރުކަޒު 6
10. ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ 7
11. ވޮލަންޓަރީ ކެއަރ 7
12. އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރ 7
13. ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ 7
14. ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓް 8
15. އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތް ޑިރެކްޓިވް 8
16. ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އިޝްތިރާކު ފޯރުކޮށްދޭ މަސްދަރު 8

ތިންވަނަ ބާބު

ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް

17. ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާއި ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް ދެމެހެއްޓުން 8
18. ކަރާމާތާއި ގޮތް ނިންމުމުގެ ޙައްޤު ޙިމާޔަތްކުރުން 9
19. ތަފާތު ބާވަތްތަކުގެ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި ދެމެހެއްޓުން 9
20. ހައްދުތައް ހިފަހައްޓަންޖެހޭ އެންމެ ކުޑަމިނުން ހިފެހެއްޓުން 9

21. ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި ބައިވެރިވުން 9
22. ފަރުވާ ދިނުމުގައި މީހުންގެ ބޭނުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުން 10
23. ފަރުވާ ދިނުމުގައި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާއި ޤާބިލިއްޔަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމާއި، މަޞްލަޙަތު އިސްކުރުން 11
24. ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކުރުމާއި، ޖަވާބުދާރީކުރުވުން 11
25. ސިއްރު ހިފެހެއްޓުން 11
26. އެކަހެރިކޮށްލުން 12

ހަތަރުވަނަ ބާބު

ޙައްޤުތަކާއި ޒިންމާތައް

އެއްވަނަ ބައި – ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ގުޅިގެން ހުރި ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް

27. ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ގުޅިގެން ޚިދުމަތްދޭ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް 12
28. ތަމްރީނުކުރުން 12
29. އެކަށީގެންވާ މާޙައުލެއް ޤާއިމުކުރުން 13
30. ބައްޔާގުޅޭ އަދި ފަރުވާއާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ލިބުމުގެ ޙައްޤު 14
31. ރުހުމާއެކު ފަރުވާ ދިނުމުގެ ޙައްޤު 14
32. މަޢުލޫމާތާއި ފޮޓޯ ހާމަނުކުރުން 15
33. ސިއްރު ހިފެހެއްޓުމާއި މަޢުލޫމާތު ހާމަނުކުރުން 15

ދެވަނަ ބައި – އެކި އިދާރާތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާތައް

34. ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރުން 16
35. ދައުލަތުގެ ޒިންމާ 16
36. މިނިސްޓްރީގެ ޒިންމާ 17
37. ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ ފަރާތުގެ ޒިންމާ 18
38. ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ފަރާތްތަކަށް ބަލަހައްޓާ އިދާރާތަކުގެ ޒިންމާ 18
39. ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ ނުވަތަ ބަންދުގައިވާ މީހުން ބަލަހައްޓާ އިދާރާތަކުގެ ޒިންމާ 19
40. ބޭހުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ރައްކާތެރިވުމުގެ ޒިންމާ 20
41. ޢާއިލާގެ ޒިންމާ 21
42. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ބެލެހެއްޓުމާ ހަވާލުވާ ހުންނަ ފަރާތުގެ ޒިންމާ 21
43. މުޖުތަމަޢުގެ ޒިންމާ 22
44. ޖާނަލިސްޓުންނާއި މީޑިއާގެ ޒިންމާ 22
45. ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ޢާއިލާއާއި މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުމާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން 22

.46 އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތްތެރިކަމުގެ ނިޒާމު ހިންގާ ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާ 22
.47 ކުދިންގެ މަސައްކަތްކުރުމުގެ ޒިންމާ 23

ފަސްވަނަ ބާބު
ޤާނޫނު ހިންގުން

އެއްވަނަ ބައި - ނަފްސާނީ ސިއްހަތާގުޅޭ ސިޔާސަތު

.48 ނަފްސާނީ ސިއްހަތާގުޅޭ ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައެޅުން 23
.49 ނަފްސާނީ ސިއްހަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތު 24
.50 މެންޓަލް ހެލްތު އެކްޝަން ޕްލޭން 26

ދެވަނަ ބައި - ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޕްރޮގްރާމް

.51 ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޕްރޮގްރާމް 28
.52 ޕްރޮގްރާމްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް 28

ހަވަނަ ބާބު
ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ނިޒާމު

.53 އެކަށީގެންވާ އަދި ފަސޭހަ ފަރުވާގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުން 31
.54 ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިހަބިލް އެންޑް ކެއަރ 32
.55 ނޮން-ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް 33
.56 ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް 34
.57 ނަފްސާނީ ސިއްހަތާބެހޭ ނިޒާމުގެ ހާލަތު މޮނިޓަރކުރުން 34
.58 ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތައް ޤާއިމުކުރުން 35
.59 ހޮސްޕިޓަލިން ޤާއިމުކުރުން 36
.60 ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކުގެ ޤާބިލްކަން އިތުރުކުރުން 37

ހަތްވަނަ ބާބު
ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދިނުމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް

.61 ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ އަސާސްތައް 37
.62 ރުހުމާއެކު ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދިނުން ލާޒިމުކުރުން 39
.63 ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ފަރާތްތަކުގެ ފަރުވާއަށް ރުހުންދިނުން 39
.64 ޤާއިމީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ފަރުވާ ދިނުން 40
.65 ކުޑަކުދިން ނުރައްކާވާ ހާލަތެއްގައިވާ މީހުންނަށް ފަރުވާ ދިނުން 41

އަށްވަނަ ބާބު

ކްރައިސިސް ސަޕޯޓް އަދި އިންޓަރވެންޝަން

66. ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތަކަށް ތައްޔާރުވުން 42
67. ކްރައިސިސް އިންޓަރވެންޝަންގައި ހަރަކާތްތެރިވާ އިސް ފަރާތްތައް 45
68. ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތަކަށް ތައްޔާރުވާނެ ގޮތް 46
69. މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ އޮނިގަނޑު 46
70. ތަމްރީނާއި ވަސީލަތްތައް 47

ނުވަވަނަ ބާބު

ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުން

އެއްވަނަ ބައި - އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތް ޑިރެކްޓިވް

71. އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތް ޑިރެކްޓިވް 48
72. އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތް ޑިރެކްޓިވްއަށް އަމަލުކުރުން 49
73. އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތް ޑިރެކްޓިވް އެކުލަވާލާނެ ގޮތް 50
74. އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތް ޑިރެކްޓިވްއަށް ބަދަލުގެނައުން 52
75. ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތް ޑިރެކްޓިވް ފޯރުކޮށްދިނުން 53

ދެވަނަ ބައި - ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު

76. ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު 53
77. ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު 54
78. ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު ޢައްޔަން ކުރުމާގުޅޭ އިޖުރާއަތު 55

ދިހަވަނަ ބާބު

ވޮލަންޓަރީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުން

79. ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތުގެ ރުހުން ދިނުން 56
80. ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރުން 58
81. ވޮލަންޓަރީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދޭނެ ގޮތް 60
82. ވޮލަންޓަރީ ކެއަރއަށް ރުހުންނުދޭ ހާލަތްތަކުގައި އަމަލުކުރާނެ އުސޫލު 61
83. ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތަކުން ރުހުން ނެގުން 61
84. ކުޑަކުދިންގެ ރުހުން ދިނުމާގުޅޭ އުސޫލުތައް 62

85. ކުއްޖާ ނުވަތަ ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔާ ރުހުން ދިނުމަށް އިންކާރުކުރުން.......... 64
86. ރުހުން ދެވޭ ފަރާތްތަކަށް އިމަރޖެންސީ ކެއަރގެ އުސޫލު ނުހިނގުން 64

އެގާރަވަނަ ބާބު

އިމަރޖެންސީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުން

އެއްވަނަ ބައި - އާންމު އުސޫލު

87. އިމަރޖެންސީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އުސޫލު.......... 65
88. އިމަރޖެންސީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ނަގަހައްޓަންޖެހޭ އަސާސްތައް.......... 65

ދެވަނަ ބައި - ސިއްޙީ ޙާލަތު ދެނެގަތުން

89. ރުހުން ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ފަރާތްތަކަށް ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިޖުރާއަތު.......... 66
90. ސިއްޙީ ޙާލަތު ދެނެގަތުން..........67
91. ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުން.......... 69

ތިންވަނަ ބައި - އިމަރޖެންސީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުން

92. ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުން 69
93. ކެއަރ ޕްލޭންގެ ދަށުން ފަރުވާ ދިނުން.......... 70
94. ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބަކު ހާސިލުކުރުން.......... 73
95. ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުން.......... 73
96. ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ނިންމުން ބަދަލުކުރުން.......... 74
97. ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އަމަލުކުރާނެގޮތް.......... 75
98. ރުހުމާއެކު ފަރުވާ ދިނުމަށް އިސްކަންދިނުން.......... 78

ބާރަވަނަ ބާބު

ޚާއްޞަ ޙާލަތްތަކުގައި ދެވޭ ފަރުވާ

99. ޚާއްޞަ ފަރުވާ ދިނުން.......... 79
100. އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ 79
101. ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުން.......... 80

ބާރަވަނަ ބާބު

ބަންދުގައި ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ތިބޭ ފަރާތްތަކާއި ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ފަރާތްތަކަށް ފަރުވާ ދިނުން

އެއްވަނަ ބައި – ބަންދުގައި ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ތިބޭ ފަރާތްތައް

102. ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ދަށުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތައް 84
103. ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައާއި ނުވަތަ ބަންދުގައާއި މީހުން ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތައް ތަމްރީނުކުރުން 85
104. ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައާއި ނުވަތަ ބަންދުގައާއި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުން 86
105. ފަރުވާ ދިނުމުގެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން 88

ދެވަނަ ބައި – ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ފަރާތްތައް

106. ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ފަރާތްތަކާމެދު އަމަލުކުރަންވީ އުސޫލު 89
107. ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހައްސާސިކަން ބޮޑުކުރެވޭ މަރުޙަލާއެއްގައި ތިބޭ މީހުން 90
108. ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ކުޑަކުދިން 90
109. ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ފަރާތްތަކުގެ ރުހުން 91

ތޭރަވަނަ ބާބު

މެންޓަލް ހެލްތް ރިވިއު ބޯޑު

110. މެންޓަލް ހެލްތް ރިވިއު ބޯޑު 91
111. މެންބަރުންގެ ޝަރުޠު 93
112. ރިވިއު ބޯޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބާރުތައް 94
113. މަޤާމުތައް ފުރުއްދުން 94
114. މެންބަރުކަމުން ވަކިކުރުމާއި އިސްތިއުފާދިނުން 95
115. ރިވިއު ބޯޑަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުން 95
116. މައްސަލައާގުޅޭ ތަޙުޤީޤުތައް 96
117. ރިވިއު ބޯޑުގެ ނިންމުންތައް 96
118. ޝަރީޢަތުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުން 97
119. ބޯޑު ހިންގާގޮތާ އިދާރީ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން 97
120. ރިވިއު ބޯޑުގެ ގަވާއިދު 98

ފަނަރަވަނަ ބާބު

ކުށާއި އަދަބު

121. މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުން 98
122. އަމުރުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހު ފަރުވާ ދިނުން 98
123. މަނާ ފަރުވާ ދިނުން 99
124. އިހުމާލުގެ އަމަލެއް ކުރުން 99
125. ހައްގަށް އުނިކަން އަންނަފަދަ އަމަލެއް ކުރުން 100

ސޯޅަވަނަ ބާބު

ޤަވާޢިދު ހެދުމާއި ޝަކުވާ ހުށަހެޅުން

126. މައްސަލަ ބެލުމާއި ޤަވާޢިދު ހެދުން 101
127. ޝަކުވާ ހުށަހެޅުން 101
128. ޖިނާއީ ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ހުށަހަޅަންނުވުން 102

ސަތާރަވަނަ ބާބު

އާންމު މާއްދާތައް

129. ގަވާއިދު ހަދައި ހިންގުން 103
130. ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށުން 104
131. މާނަކުރުން 104

بسم الله الرحمن الرحيم

ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ބިލު

ފުރަތަމަ ބާބު

ތަޢާރުފާއި މަޤްޞަދު

ތަޢާރުފާއި ނަން 1. (ހ) މިއީ، ނަފްސާނީގޮތުން ދުޅަހެޔޮ ސިއްޙަތަކަށް ވާސިލުވުމަށް ކޮންމެ މީހަކުގެ ބޭނުންވާ ސިއްޙީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ފަރުވާ ލިބިދެވޭނެ ގޮތްތަކާއި ވަސީލަތްތައް ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި، ފަރުވާ ދިނުމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތައް ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނަށް ކިޔާނީ، "ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤާނޫނު" އެވެ.

ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުތައް 2. މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުތަކަކީ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

(ހ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފޯރުކޮށްދެވޭ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޚިދުމަތްތަކާއި ނަފްސާނީ ފަރުވާއަކީ ވަޠަނީ ނިޒާމެއްގެ ދަށުން، މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުން އޮވެގެން، އަދި ޙައްޤުތަކަށް ހުރަސްނޭޅޭ ގޮތެއްގެމަތިން ފޯރުކޮށްދެވޭ ޚިދުމަތްތަކެއް އަދި ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ހެދުން؛

(ށ) ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން މެޑިކަލް، ސައިކޮލޮޖިކަލް، އަދި ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް އެހީއާއި އިންޓަވެންޝަން މެދުވެރިކޮށް ފޯރުކޮށްދެވޭ ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ އިތުރުން، ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓް ފަދަ ކްލިނިކަލް ނޫން ކެއަރއާއި، އިންޓަވެންޝަންތަކާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ޚިދުމަތްތައް ގާއިމުކުރުން؛

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުއްވާ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ސިއްޙީ ފަރުވާ، އެ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުއިން ފަސޭހަކަމާއެކު، އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ފެންވަރުގައި ތިބޭން ވަސީލަތްތަކާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މަގުފަހިކުރުން އަދި އެ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުއިން އެ ފަރުވާ ލިބެން ނެތް ބާވަތްތަކުގައި އެ ފަރުވާއަށް ވާސިލުވެވޭން އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން؛

(ރ) އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި ފަރުވާއަށް އެދުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތްތަކާއި އެފަދަ ޤާބިލުކަން ނެތް ފަރާތްތަކުން ފަރުވާ ހިމެނޭގޮތުން، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުއްވާ، އެކި ބާވަތްތަކުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ ސިއްޙީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ބ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުއްވާ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމާއި، އެ މީހުންނަށް މުޖުތަމަޢުގައި ހެޔޮގޮތުގައި ދިރިއުޅެވޭން ފުރުޞަތްތައް ފަހިކޮށްދިނުން؛

(ޅ) ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ތަބާވާންޖެހޭ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާއި ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ޓ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުއްވާ މީހުންނަށް ދެވޭ ސިއްޙީ ފަރުވާއަކީ، އެ މީހުންގެ ބައިވެރިވުން އެކުލެވޭގޮތުން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ހޯދުމަށްޓަކައި، ފަރުވާއަށް ރުހުން ދިނުމުގެ އުސޫލުތަކާއި، ރުހުން ނުދެވޭ ޙާލަތްތަކުގައި ޢަމަލުކުރެވޭނެ އުސޫލުތަކާއި، ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ޢަމަލުކުރުމަށް އެދޭ ގޮތް ދުރާލާ ކަނޑައެޅުމުގެ އުސޫލުތަކާއި، ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބުން ކަނޑައެޅުމުގެ އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުމާއި، ޤާނޫނުގައި ޚާއްސަ ޙާލަތްތަކެއްގައި ތިބޭ މީހުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރުވާއާ ގުޅިގެން ނިންމާ ނިންމުންތައް މުރާޖަޢާކުރެވޭނެ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ޔ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުއްވާ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސް ނުވަތަ ޑިސްޓްރެސްގެ ޙާލަތްތަކުގައި، މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް އަވަސް އެހީ ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރުން ހަރަކާތްތެރިވާނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުން؛

(ޕ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުއްވާ މީހުންނަށް ވަކި ޚާއްސަ ފަރުވާ ބޭނުންވާ ޙާލަތްތަކުގައި، އެ މީހުންނަށް ފަރުވާ ދިނުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ޖ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުއްވާ މީހުންނަށް ދެވޭ ސިއްޙީ ފަރުވާއަކީ، ޖަވާބުދާރީކުރުވަނިވި ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ހޯދުމަށްޓަކައި، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތަކުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި ހަމަތައް ކަނޑައެޅުމާއި، އެފަދަ ތަންތަނުން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތަކާ ގުޅިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ބަލައި ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުން؛

(ޗ) މުޖުތަމަޢުގައި ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާއި ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ޢިލްމާއި

ހުނަރު އިތުރުކުރުން، ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ހިދުމަތްތަކާމެދު ހޭލުންތެރިކަން ބައްޓަންކުރުމާއި، އެ ދިރާސާ ކުރުމުގެ ފެންވަރުކަން އިތުރުކުރުން.

ދެވަނަ ބައި
މަބްދައުތަކުގެ ބަޔާން

މަބްދައުތަކުގެ ބަޔާން 3. މި ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއިން 16 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންވެގެންވާ މަބްދައުތަކާއި އިބާރާތްތަކަކީ، މި ޤާނޫނު އެ މައްޗަށް ބިނާވެގެންވާ މައިގަނޑު މަބްދައުތަކެވެ. އެ މަބްދައުތައް އެ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ އަސްލު އެގޮތުގައި ދެނެގަތުމަށާއި، މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދު އެންމެ ފުދޭމިނުގައި ހާސިލުކުރުމަށް މަގުފަހިކުރުމުގެ ބޭނުމުގައެވެ. މި ޤާނޫނުގެ ކޮންމެ މާއްދާއެއްވެސް ކިޔަންވާނީ، ނުވަތަ މާނަކުރަންވާނީ، އެ މަބްދައުތައް ހަނިކޮށް ނާންނާނެ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

ނަފްސާނީ ބަލި 4. "ނަފްސާނީ ބަލި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މީހެއްގެ ވިސްނުމަށް (ތިންކިންގ) ނުވަތަ އިޙްސާސްތަކަށް ތަޙައްމަލުކުރުވޭ ގޮތަށް (މޫޑް) ނުވަތަ ވަކިގެންވާ ކަންކަން ހިއްސުކުރުމުން ފަރުމާވާ މިންވަރަށް (ޕަރސެޕްޝަން) ނުވަތަ ކަންކަން ދެނެގަތުމުގެ ގާބިލުކަމަށް (އޮރިއެންޓޭޝަން)، ނުވަތަ ހަނދާނަށް (މެމޮރީ) ކުރިމަތިވާ ވަގުތީ ނުވަތަ ދާއިމީ ބަދަލުތަކެއްގެ ސަބަބުން، އެ މީހަކަށް ދިމާވެގެންވާ، ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގެ ގާބިލުކަމަށް ނުވަތަ ހަގީގަތް ދެނެގަތުމުގެ ގާބިލުކަމަށް ބޮޑު އުނިކަމެއް ކުރިމަތިވުމުން ނުވަތަ އެ މީހާގެ އަމިއްލަ ނުވަތަ އެހެން ބަޔަކަށް ދިރިއުޅުމުގެ ޙާޖަތްތައް ފުއްދުމަށް ނުކުޅެދުމަށެވެ.

ނަފްސާނީ ބައްޔާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާ 5. (ހ) "ނަފްސާނީ ބައްޔާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔެއް ތަޙައްމަލުކުރަމުންދާ ކަމަށް ނަފްސާނީ

ބައްޔަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަކުން ޑައިގްނޯސްކޮށްފައިވާ މީހަކަށެވެ. މި މާނައިގެ ތެރޭގައި ކުޑަކުދިންނާއި ބޮޑެތިމީހުން ހިމެނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި، އެއްވެސް މީހަކީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއް ކަމަށް، ހަމައެކަނި އެ ސަބަބަށްޓަކައި ބަލައިގެންނުވާނެއެވެ.

(1) އެ މީހަކަށް ވަކި އިޖްތިމާޢީ ދަރަޖައެއް ލިބިފައިވުން ނުވަތަ އެ މީހަކު ވަކި ސަގާފަތަކަށް ނުވަތަ ވަކި ދީނަކަށް ނުވަތަ ވަކި ސިޔާސީ ފިކުރަކަށް ނުވަތަ ވަކި ނަސްލަކަށް ނިސްބަތްވުން؛

(2) އެ މީހަކީ އެ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢު ޤަބޫލުކުރާ ހަމަތަކަށް ނުވަތަ އަޚްލާޤީ މިންގަނޑަށް ނުވަތަ ދީނީ ހަމަތަކަށް ނުވަތަ އިޖްތިމާޢީ ނުވަތަ ސަގާފީ ހަމަތަކަށް ނުވަތަ މަސައްކަތުގެ ހަމަތަކަށް ނުވަތަ ސިޔާސީ ޤަބޫލުކުރުންތަކަށް ތަބާނުވާ މީހަކު ކަމަށްވުން؛

(3) އެ މީހަކީ މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރާ މީހަކު ކަމަށްވުން؛

(4) އެ މީހަކީ ވިސްނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރި މީހަކު ކަމަށްވުން؛

(5) އެ މީހަކީ ނަފްސާނީ ބައްޔެއް ތަޙައްމަލުކުރަމުންދާ ކަމަށް ކުރިން ޑައިގްނޯސްކޮށްފައިވާ، ނުވަތަ އެފަދަ ބައްޔަކަށް ކުރިން ފަރުވާ ހޯދަފައިވާ މީހެއް ކަމުގައިވުން؛

(6) އާއިލީ ހަމަނުޖެހުންތަކުގައި ބައިވެރިވާ ނުވަތަ ބައިވެރިވެފައިވާ މީހެއް ކަމުގައިވުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ނ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެ އަކުރުގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ހާލަތެއްގައި މީހަކު ވުމަކީ އެ މީހަކީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއް ނޫން ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ސަބަބެއް ނޫނެވެ.

ނަފްސާނީ ފަރުވާ

6. "ނަފްސާނީ ފަރުވާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބަލި ހުއްޓުވުމަށް ނުވަތަ ދެނެގަތުމަށް ނުވަތަ ރަނގަޅުކުރުމަށް، ނަފްސާނީ ބަލިތަކަށް ސިއްޙީ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ތަންތަނުގައި ނުވަތަ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދޭ ކްލިނިކަލް ކެއަރއާއި، އިންޓަރވެންޝަންތަކާއި އެހީތެރިކަން ހިމެނޭގޮތުން ދެވޭ ފަރުވާއަށެވެ.

ފަރުވާދޭ ފަރާތް

7. "ފަރުވާދޭ ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ބިހޭވިއަރަލް ސައިންސްގެ ފަންނުގައި މަސައްކަތްކުރާ، ހުއްދަދޫކޮށްފައިވާ ސިއްޙީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔާގުޅޭ ދާއިރާއަކުން ނުވަތަ ނަފްސާނީ ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ދާއިރާއިން ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކޮށްފައިވާ އަދި އެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ފަރާތަކަށެވެ.

ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތް

8. "ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކަށް ފަރުވާ ހޯދާ، ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ހިދުމަތެއް ލިބިގަންނަ ކޮންމެ ފަރާތަކަށެވެ.

ފަރުވާދޭ މަރުކަޒު

9. "ފަރުވާދޭ މަރުކަޒު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބަލިތަކަށް ދެވޭ ފަރުވާއާއި ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ކްލިނިކްތަކާއި، ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި، ސްޕެޝަލިސްޓް

ސެންޓަރުތަކާއި، އެހެނިހެން އެފަދަ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތައް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ

10. "ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދޭ އެކަށީގެންވާ ސިއްޙީ، އިޖްތިމާޢީ، އަދި އެހެނިހެން ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތަކަށް ވާސިލްވުމަށް މުޖުތަމަޢުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި، ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާއި ދުޅަހެޔޮކަން ކުރިއެރުވުމާއި، ނަފްސާނީ ބައްޔަކުން ފަރުވާ ހޯދުމުގައި، ދުރާލާ ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް ފޯރުކޮށްދޭ އަޅާލުމާއި، ޚިދުމަތްތަކާއި، އެކިއެކި ސަޕޯޓުގެ ޚިދުމަތްތަކަށެވެ.

ވޮލަންޓަރީ ކެއަރ

11. "ވޮލަންޓަރީ ކެއަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ފަރުވާއަށް ރުހުންދީފައިވާ ހާލަތުގައި، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާގެ ބާވަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް ފަރުވާ ދިނުމަށެވެ.

އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރ

12. "އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ފަރުވާއަށް ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ހާލަތުގައި، އޭނާގެ ފަރުވާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި ޝަރީޢަތުން އޭނާގެ ލީގަލް ގާޑިއަނެއް އެޕޮއިންޓްކޮށް [illegible] ހެލްތް ޑިސިޝަންމޭކަރެއްގެ [illegible] އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ އޭނާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި [illegible] ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބެއް [illegible] މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާގެ ބާވަތްތަކުގެ ތެރެއިން ރުހުންދީފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އޭނާއަށް ފަރުވާ ދިނުމަށެވެ.

ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ

13. "ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ސިއްޙީ ޚިދުމަތް މަރުކަޒުތަކާއި ނަފްސާނީ ފަރުވާއަށް ޚާއްޞަ މަރުކަޒުތަކުން [illegible] ފޯރުކޮށްދޭ އިންޓެންސިވް ޚިދުމަތުގެ ބާވަތުގައި، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މާޙައުލުގައި، އޭނާ ބަލަހައްޓައިގެން [illegible]

ފަރުވާ ދިނުމަށެވެ.

ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓް

14. "ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މީހެއްގެ ނަފްސާނީ އަދި އިޖްތިމާޢީ ދުޅަހެޔޮކަން ކުރިއެރުވުމަށް ފޯރުކޮށްދޭ ކުލިނިކަލް ފަރުވާ ފިޔަވައި އެނޫން އެހެން ހިދުމަތްތަކާއި އިންޓަރވެންޝަންތަކާއި، އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ދުޅަހެޔޮކަމަށް ކުރިމަތިވާ ގޮންޖެހުންތަކުން އަރައިގަތުމަށް އެހީތެރިވެދޭ އެނޫންވެސް ހިދުމަތްތަކާއި ހަރަކާތްތަކަށެވެ.

އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް

15. "އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު، ކަންކަމާމެދު ގޮތް ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ ހާލަތަކަށް ގޮސްފިނަމަ އެ ހާލަތުގައި އޭނާއަށް ދޭން ފަރުވާއާއި އަޅާލުމާއި އެހީތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަމަލުކުރަން އޭނާ އެދޭ ގޮތް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް އަންގައިދިނުމުގެ ގޮތުން، ކަންކަމާމެދު ގޮތް ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިގެންވާ ވަގުތެއްގައި އޭނާ ދުރާލާ ކަނޑައަޅާ ކަނޑައެޅުމަށެވެ.

ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު

16. "ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު، ކަންކަމާމެދު ގޮތް ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ ހާލަތެއްގައި އޭނާގެ ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ނިންމަންޖެހޭ ކަންކަން ނިންމުމަށް، އެ ޤާބިލުކަން އޭނާއަށް ލިބިފައިވާ ވަގުތެއްގައި ކަނޑައަޅާ ފަރާތަކަށެވެ.

ތިންވަނަ ބާބު
ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް

ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާއި ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް ނަގާހައްޓުން

17. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެއްވެސް ޒިންމާއެއް ވަކިކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުންނާއި، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި

ޝާމިލުވާ އެނޫން އެންމެހައި ފަރާތްތަކުން، އަދި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާ ގުޅުންހުރި އެންމެހައި ފަރާތްތަކުން، މި ބާބުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތަކަށް ސަމާލުކަންދޭންވާނެއެވެ.

ކަރާމާތާއި ގޮތް ނިންމުމުގެ ޙައްޤު ރައްކާތެރިކުރުން

18. ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި މީހުންގެ އިންސާނީ ކަރާމާތަށް އިޙްތިރާމްކުރުމާއެކު، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާ އެ ސަބަބަކަށްޓަކައި ގޮތް ނިންމުމުގެ ހައިސިއްޔަތުގައި ގާބިލުކަން ނެތް ބައެއް ކަމުގައި ނުބެލުމާއި، އެ މީހުންގެ ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ގޮތް ނިންމުމުގެ ޙައްޤު އެ މީހުންނަށް ލިބިދީފައިވާކަން ޔަޤީންކޮށް، މި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެ ޙައްޤު ރައްކާތެރިކުރުމާއި، އެ ޙައްޤު އެ މީހުންނަށް ލިބިދިނުމުގައި އެއްބާރުލުން ދޭންވާނެއެވެ.

ތަފާތު ބާވަތްތަކުގެ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި ދެމެހެއްޓުން

19. ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް، ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން، ލިބެންހުރި އެންމެ މަތީ ފެންވަރަކުން، އެކި ބާވަތުގެ ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ހޯދުމުގެ މަގުފަހިކޮށްދޭންވާނެއެވެ. އަދި، ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ލިބެންހުރި ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ދުރުނުކުރެ، ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ.

ޙައްޤުތައް ހިފަހައްޓަންޖެހޭ އެންމެ ކުޑަމިނަން ހިފެހެއްޓުން

20. ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް، ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދޭންވާނީ، އެ މީހެއްގެ ބަލި ޙާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށާއި، މުޖުތަމަޢުގައި އެ މީހެއްގެ ފުރިހަމަ ބައިވެރިވުން ކަށަވަރުކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި، އެ ކަންކަމާމެދު އެ މީހެއްގެ ވިސްނުމާއި ދެކޭގޮތް އިސްކޮށް، އެ މީހެއްގެ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން ހިފަހައްޓަންޖެހޭ އެންމެ ކުޑަމިނަން ހިފެހެއްޓުމާއެކުގައެވެ.

ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި ބައިވެރިވުން

21. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް، ދެވޭ ސިއްޙީ ފަރުވާއަކީ، އެ މީހެއްގެ ބައިވެރިވުން އެކުލެވޭގޮތުން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ވާންވާނެއެވެ. އަދިވެސް، އެ މީހަކަށް ދެވޭ

ފަރުވާގެ ތެރެއިން އެސެސްމަންޓްތައް ހެދުމާއި، ޓްރީޓްމަންޓް ނެގުމާއި، ރިކަވަރީގެ އެންމެހައި މަޢުލޫމާތުތަކާއި ފަރުވާއާމެދު އެ މީހެއްގެ ވިސްނުމަށާއި ދެކޭގޮތް އިސްކަންދީގެން، ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި، އަދި މީހެއްގެ ޢާއިލާއާއި މުޖުތަމަޢުގެ އެހެން ފަރާތްތަކުގެ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކުގެ ޢާއިލާއިންނާއި އެ މީހުންނަށް އަޅާލުމާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުން، ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި ބައިވެރިވުމާއި ފަރުވާގެ އެންމެހައި މަޢުލޫމާތުތަކާއި އެ ފަރާތްތަކުން އަދާކުރާ ދައުރު އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އަދާކުރުމަށްޓަކައި، އެ ފަރާތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ މަޢުލޫމާތާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

ފަރުވާ ދިނުމުގައި މީހުންގެ ބޭނުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުން

22. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި މީހުންގެ ޖިސްމާނީ އަދި ނަފްސާނީ ހާލަތަކާއި، އެންމެހައި ސިއްޙީ ބޭނުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، މީހެއްގެ ނަސްލަށް، ނުވަތަ އުފަންވި ޤައުމަށް، ނުވަތަ ކުލައަށް، ނުވަތަ ޖިންސަށް، ނުވަތަ އުމުރަށް، ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށް، ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ ސިޔާސީ ނުވަތަ އެނޫން ވިސްނުމަކަށް، ނުވަތަ މާލީ ފުދުންތެރިކަމަށް، ނުވަތަ ނިސްބަތްވާ ޢާއިލާއަށް ނުވަތަ އުފަންރަށަށް ބިނާކޮށް އުފެދޭ އެ މީހެއްގެ ތަފާތު އެކި ތަޖުރިބާތަކާއި ބޭނުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ސ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، އެ މީހަކު ނިސްބަތްވާ ޖިންސަށް ބިނާކޮށް، ވަކި ކަންތައްތަކެއް ބޭނުންވާ ހާލަތެއްގައި، ވީ އެންމެ ފުދޭ މިންވަރަކަށް، އެ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ. އެގޮތުން ފަރުވާއާއި ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، އެ މީހަކު ތަޖުރިބާކުރަމުންދާ ނުވަތަ ތަޖުރިބާކޮށްފައިވާ އާއިލީ ހަމަޖެހުންތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] ވަކި ޖިންސެއްގެ މީހުން ފަރުވާ ނުވަތަ ހިދުމަތް ހޯދުމުގައި [illegible] ގޮތްތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުން ހިމެނެއެވެ.

ފަރުވާ ދިނުމުގައި ކުޑަކުދިންގެ ހައްޤުތަކާއި ގާބިލިއްޔަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމާއި، މަޞްލަހަތު އިސްކަންދިނުން

23. ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ހޯދާ ކުޑަކުދިންނަށް ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، އުމުރާއި ކުއްޖާގެ ހެދިބޮޑުވުމަށް ނިސްބަތްކޮށް އެކަށީގެންވާ ފަރުވާދޭންވާނެއެވެ. އެގޮތުން ފަރުވާ ދިނުމުގައި، ފަރުވާއާގުޅޭ ކަންކަމުގައި ކުއްޖާގެ ރައުޔަށް ވަޒަން ދިނުމާއި، ކުއްޖާގެ ބަދަލުވަމުންދާ ގާބިލިއްޔަތަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ. އަދި، ކުޑަކުދިންނަށް ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ކުއްޖާގެ މަޞްލަހަތު އިސްކަންދިނުމާއި، އެ ކުދިންގެ [illegible] [illegible]، އެ ކުދިންނަށް [illegible] [illegible] ގޮތުން [illegible] ކަމާބެހޭ ޤާނޫނުތަކާ އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ.

ހަމަހަމަކަން ޤާއިމްކުރުމާއި، ޖަވާބުދާރީކުރުވުން

24. ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ހޯދާ [illegible]، އަދި ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ދިނުމުގައި، އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] ގެނެސްގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ފަރުވާ އަދި ހިދުމަތް ދިނުމުގައި އެ [illegible] [illegible] [illegible] ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭނެ ފަރާތްތަކެވެ.

ސިއްރު ހިފެހެއްޓުން

25. ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ބައިވެރިވާ ކޮންމެ ފަރާތަކުން ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތް ދިނުމުގައި، ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތާއި

އެ ފަރާތަށް ދެވޭ ފަރުވާގެ ސިއްރުކަން، ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ދަމަހައްޓަންވާނެއެވެ.

އެކަހެރިނުކުރުން

26. އެއްވެސް ފަރާތަކުން ނަފްސާނީ ބައްޔެއް ތަހައްމަލުކުރަމުންދާ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދަމުންދާ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދައިފައިވާ މީހަކަށްވީ، އެ މީހަކު އެކަހެރިކޮށްލުމުގެ އަމަލެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހިންގައިގެންނުވާނެއެވެ. އަދި ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދައި ނިމުމަށްފަހުގައި، އާންމު ހާލަތަށް ރުޖޫޢުވުމުގައި އެ މީހަކަށް އެހީތެރިވެދިނުމުގެ ގޮތުން، އާންމުން މުޢާމަލާތްކުރަންވާނީ އެހެން ކޮންމެ މީހަކާވެސް މުޢާމަލާތްކުރާ ފަދައިންނެވެ.

ހަތަރުވަނަ ބާބު
ޙައްޤުތަކާއި ޒިންމާތައް

ފުރަތަމަ ބައި - ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް

ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް

27. ޤާނޫނުއަސާސީންނާއި ޤާނޫނުތަކުން ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިދޭ ޙައްޤުތައް، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އޭގެ އިތުރުން، މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އެންމެހައި ޙައްޤުތައް އެފަދަ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ތަފާތުނުކުރުން

28. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހުންނަށް އެހެން މީހުންނާ އެއްފަދައިން، އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއްނެތި މުޖުތަމަޢުގައި މިނިވަންކަމާއެކު ދިރިއުޅުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤު ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހުންނަށް ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ލިބިގެންދިއުމަށްޓަކައި އެކަށީގެންވާ ބަދަލުތަކުގެ ތެރެއިން އެ ފަރާތްތަކަށް ދިރިއުޅުމުގެ

ހުރިހާ ދާއިރާއެއްގައި އޮންނަ ފުރުޞަތުތަކުން ބައިވެރިވުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.

އެކަށީގެންވާ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުން

.29 (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤު ހޯދައިދީ، އެ ކަމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން، ވަޒީފާއާއި، މަސައްކަތުގެ މާޙައުލުގައާއި، ޚިދުމަތްތައް ލިބިގަތުމުގައާއި، ޢިމާރާތްތަކުގައާއި އަދި ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރުމުގައި އަދި އުނގެނުން އެހެނިހެން ދާއިރާތަކުގައި ހިންގާ ޙަރަކާތްތަކުގައި ފައިދާހުރި ގޮތެއްގައި ބައިވެރިވުމަށްޓަކައި އެ ދާއިރާތަކުގައި އެ ފަރާތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ ދަރަޖައިގެ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދެވެންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "އެކަށީގެންވާ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނުކުޅެދޭ ފަރާތްތަކާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހުންނަށް އެހެން މީހުންނާ އެއްފަދައިން ހަމަހަމަ ގޮތުގައި ވަޒީފާއާއި، މަސައްކަތުގެ މާޙައުލުގައާއި، ޚިދުމަތްތައް ލިބިގަތުމުގައާއި، ޢިމާރާތްތަކުގައާއި އަދި ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރުމުގައި އަދި އުނގެނުން އެހެނިހެން ދާއިރާތަކުގައި ހިންގާ ޙަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން އެ ފަރާތްތަކަށް ދޭހަވާނެ ގޮތަކަށް، އެ ފަރާތްތަކުގެ ސިއްރުކަމާއި، ފޯރުކޮށްޖެހޭތަކާއި، އުސޫލުތަކާއި، އިންތިޒާމުތަކާއި، މާޙައުލުގައި ގެންނަ ބަދަލުތަކެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ނުކުޅެދޭ ފަރާތްތަކާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހުންނަށް ވަކި ދާއިރާއެއްގައި އެކަށީގެންވާ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، އެ ދާއިރާއެއްގެ އުސޫލުތަކަށް ނުވަތަ ސިޔާސަތުތަކަށް ނުވަތަ ވަކި އިންތިޒާމުތަކަށް ބަދަލެއް ގެނައުމަކީ އެކަން ހިންގާ ފަރާތަކަށް ނުވަތަ ކަމާބެހޭ ފަރާތަކަށް އެކަށީގެންނުވާ ބުރައެއް އުފުލަންޖެހިދާނެ، ނުވަތަ އެ އިންތިޒާމެއް ހިންގުމަށް ދަތިކުރުވާފަދަ އަސާސީ ބަދަލެއް އެ އިންތިޒާމުތަކަށް ގެންނަން

ކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެ ފަރާތްތަކުން އެހެން އިންތިޒާމެއް ހަމަޖައްސައިދިނުމަށެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތު، މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގެއިތުރުން، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހުންނަށް ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ހޯދައިދިނުމާއި އެ ކަމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމަކީ، އެ ފަރާތްތަކާމެދު ތަފާތުކުރުންކަމަށް ބެލެވޭނެއެވެ.

ބައްޔާގުޅޭ އަދި ފަރުވާއާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ލިބުމުގެ ޙައްޤު

30. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ހޯދާ މީހާއަށް، އޭނާގެ ބައްޔާގުޅޭ މަޢުލޫމާތާއި އެ ބައްޔަށް ދެވޭ އެކި ބާވަތްތަކުގެ ފަރުވާގެ މަޢުލޫމާތާއި އޭނާއަށް ދިނުމަށް ހުށަހެޅޭ ނުވަތަ ކަނޑައެޅޭ ފަރުވާގެ މަޢުލޫމާތާއި ފަރުވާ ކުރިއަށްދާނެ ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤުގެ ތެރޭގައި، ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ސަބަބުން އެ މީހާއަށް [illegible] ފަރުވާ [illegible] ނުވަތަ ފަރުވާ [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތު ލިބިދިނުން ހިމެނެއެވެ.

ޙުރުމަތާއެކު ފަރުވާ ދިނުމުގެ ޙައްޤު

31. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހާއަށް [illegible]، އޭނާގެ [illegible] ފަރުވާ [illegible] ޙައްޤު އެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙުރުމަތާއެކު ފަރުވާ ދިނުމުގެ ޙައްޤުގެ ތެރޭގައި، ފަރުވާ [illegible] ފަރުވާ [illegible] ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

32. މައުލޫމާތާއި ފޮޓޯ ހާމަކުރުން

އެއްވެސް ފަރާތަކުން، އެއްވެސް ވަގުތެއްގައި، ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ޙާލަތް ފިޔަވައި އެނޫން ޙާލަތްތަކުގައި، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހެއްގެ މައުލޫމާތާއި ފޮޓޯ، އެ މީހެއްގެ ހުއްދަނެތި ނުވަތަ އެ މީހަކީ ހުއްދަދެވޭ ޙާލަތުގައި ހުރި މީހަކަށްނުވާނަމަ އެ މީހެއްގެ ބެލެނިވެރި ފަރާތުގެ ހުއްދަނުލައި، މުވާސަލާތުގެ އެއްވެސް ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް ބޭނުންކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އެހެން ފަރާތަކަށް ދީގެންނުވާނެއެވެ.

33. ސިއްރު ހިފެހެއްޓުމާއި މައުލޫމާތު ހާމަކުރުން

(ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހާގެ ޒާތީ، ސިއްޙީ ނުވަތަ ފަރުވާއާބެހޭ މައުލޫމާތާއި، ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތާ ދެމެދު ކުރެވޭ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ސިއްރު ހިފެހެއްޓުމާއި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤު އެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ށ) ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކުން ނުވަތަ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތަކުން ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތަކުން ފަރުވާ ދިނުމުގެ ތެރޭގައި ލިބޭ އެންމެހައި މައުލޫމާތެއްގެ ސިއްރު ހިފެހެއްޓެންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އަންނަނިވި ހާލަތްތަކުގައި އަންނަނިވި ފަރާތްތަކަށް، ނަފްސާނީ ބައްޔާގުޅޭ ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ މައުލޫމާތު ދިނުމަކީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ސިއްރު ހިފެހެއްޓުމުގެ ޙައްޤު ހަނިކުރުންކަމަކަށް ނުބެލެވޭނެއެވެ.

(1) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމަށްޓަކައި، ނަފްސާނީ ބައްޔާގުޅޭ ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާއަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިދާރާތަކަށް ފަރާތަކަށް މައުލޫމާތު ދިނުން؛

(2) ނަފްސާނީ ބައްޔާގުޅޭ ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާއަށް ބޭނުންވާ ފަރުވާއާއި، އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ކޯޓަށް

ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކަށް މަޢުލޫމާތު ދިނުން؛

(3) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާއަށް ނުވަތަ އެހެން ފަރާތަކަށް ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލަކުން ނުވަތަ ލިބިދާނެ ގެއްލުމަކުން ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާއަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަކަށް ނުވަތަ އެފަދަ މަރުކަޒަކަށް ބޭނުންވާ ވަކި މަޢުލޫމާތުތަކެއް އެ ފަރާތްތަކަށް ދިނުން؛

(4) ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން، އެ އަމުރެއްގައި ބަޔާންކުރާ މަޢުލޫމާތު އެ އަމުރުގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކަށް ދިނުން.

(ށ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ހޯދާ މީހާގެ ޒާތީ، ޞިއްޙީ ނުވަތަ ފަރުވާއާބެހޭ ވަކިވަކި މަޢުލޫމާތު ނުހިމެނޭގޮތުން، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި، ފަރުވާ ހޯދާ މީހުންގެ ތަފާސްހިސާބު އެއްކުރުމާއި ކަމާގުޅޭ ދިރާސާތައް ކުރުމުގެ ބޭނުމަށް، މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ޕްރޮސެސްކުރުމާއި މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޒިންމާއާ ތަޢާރުޟުވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

ނުވަނަ ބައި - އެކި އިދާރާތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާތައް

ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުން

34. މި ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން، އެކި ފަރާތްތަކަށް މި ޤާނޫނުން މަތިކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ޒިންމާތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އެ ފަރާތްތަކުން ފުރިހަމައަށް އަދާކުރަންވާނެއެވެ. އަދި، އެ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގައި އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް ދޭންޖެހޭ އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން ކޮންމެ ފަރާތަކުންވެސް ދޭންވާނެއެވެ.

ދައުލަތުގެ ޒިންމާ

35. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ

ބައްޔުވައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ގޮތުން އާ މިނިސްޓަރު ފަރުވާއާއި
އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ދައުލަތުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކުން
އަމަލުކުރާން ނިޒާމެއް ހަމަޖެއްސުމާއެކު، ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމަށް
ދައުލަތުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކުން ބޭނުންވާ މާލީ އެހީތެރިކަން
ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރަންޖެހޭ ސަރވިސް ފަންޑާއި
ހިފެހެއްޓުމަށް ޤާއިމުކުރާ، އާ ހިފެހެއްޓުމަށް ވާސިލުވުވޭން
މަސައްކަތްތެރިންނާއި، އެފަދަ ހިފެހެއްޓުމަށް ވާސިލުވުމަށް
މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތް ނުވަތަ ކަރުދާސްތަކުގައި ދައުލަތުގެ
ޖިންސާއެކެވެ.

(ރ) މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އެންމެހައި ބައްޔުވައް ސަރވިސް ފަރުވާ
ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް ކަރަފަރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ޤާނޫނީގޮތުންނާއި
އިދާރީގޮތުން އަދަދުތައް ފިހަރިތަކާއި އެކުލަވާ ދައުލަތުގެ
ޖިންސާއެކެވެ.

36. މި ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން، މިނިސްޓްރީން އަދާކުރަންޖެހޭ
މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނެއެވެ.
މިނިސްޓްރީގެ ޒިންމާ

(ހ) ސަރވިސް ސިޔާސަތާގުޅޭ ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ށ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެކަށީގެންވާ ފަރުވާގެ ނިޒާމެއް
ޤާއިމުކުރުމުގައި އިސްވެ މަސައްކަތްކުރުމާއި، އާ ނިޒާމުގައިވާ
އެންމެހައި ކަންކަން ރާވައި، ކުރިއަރުވައި، ހިންގުން؛

(ނ) ސަރވިސް ބައްޔުވައް ދިރިއުޅުމުންދާ މީހުންގެ ބައްޔުވައްތައް
މަސްވެރިކުތަކަން އިސްކަންދީގެން، މި ޤާނޫނު ހިންގުމުގައި އެހެން

ވުޒާރާތަކާއި ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާއެކު ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުން؛

(ރ) މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ގާއިމުކުރާ ސްކޫލް ބޯޑުގެ ހިންގުމުގެ
އެންމެހައި އިދާރީ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން؛

(ބ) ސްކޫލް ބޯޑުގެ ވާޖިބުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމައަށް މި
ގާނޫނާއި، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާއި އެއްގޮތަށް
[illegible]
ހައްލުކުރުން.

ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ ވުޒާރާގެ ޒިންމާ

37. ތަޢުލީމީ މަންހަޖުގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ދުޅަހެޔޮކަން ކުރިއަރުވުމާއި، ނަފްސާނީ ޞިއްޙަތާބެހޭ މަޢުލޫމާތު ދަރިވަރުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވުޒާރާއެއްގެ ޒިންމާއެކެވެ. އަދި، ސްކޫލް މަދަރުސާތަކާއި އުނިވަރސިޓީތަކާއި އެހެނިހެން ކިޔަވައިދޭ ތަންތަނުގައި، އެ ތަންތަނުގެ ދަރިވަރުންގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ދޭންޖެހޭ ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިންތިޒާމުތައް، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާ ގޮތެއްގެމަތިން، އެ ތަނަކުން ހަމަޖައްސައި ތަންފީޛުކުރަންވާނެއެވެ.

ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ދަށުގައިވާ ފަރާތްތަކަށް ބަލަހައްޓާ އިދާރާތަކުގެ ޒިންމާ

38. (ހ) ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ގާއިމުކުރާ މަރުކަޒެއްގައި، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ދަށުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ ފަރުވާއާއި ސަޕޯޓުގެ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖައްސައި އެ މަރުކަޒެއް ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ އިދާރާއެއްގެ ޒިންމާއެކެވެ.

(ށ) ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ދަށުގައި ހިމެނޭ ކުޑަކުދިންގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ
ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ ފަރުވާއާއި

ސަޕޯޓްގެ ހިދުމަތްތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަކީ އެ ކުދިން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ އިދާރާގެ ޒިންމާއެކެވެ.

ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ
މަރުޙަލާގައިވާ ނުވަތަ
ބަންދުގައިވާ މީހުން ބަލަހައްޓާ
އިދާރާތަކުގެ ޒިންމާ

39. ބަންދުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ މީހުންގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނާ މުޢާމަލާތްކުރުމާއި، އެ ފަރާތްތައް ބެހެއްޓުމުގައި، އެ ފަރާތްތައް ބެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުން، އަންނަނިވި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރަންވާނެއެވެ.

(ހ) އެ މީހުންނާމެދު އިންސާފުވެރިކަމާއެކު، ތަފާތުކުރުމެއްނެތި ޢަމަލުކުރުން؛

(ށ) ނަފްސާނީ ހިދުމަތްގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންނާއި ކަމާބެހޭ އެހެން ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން އެ މީހުންގެ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތު ވަޒަންކޮށް އެއާ ގުޅިގެން އެ މީހުންނަށް ދިމާވާ އުނދަގޫތައް ހައްލުކުރުމުގައި، އެކަށީގެންވާ ފަރުވާއާއި ސަޕޯޓްގެ ހިދުމަތްތައް ލިބޭން ގޮތް ފަހިކޮށްދިނުން؛

(ނ) އެ މީހުން އެޑްމިޓްކުރެވިގެން [illegible] ބަންދުގައި، [illegible] އެ މީހުން ގެންދިއުމުގެ [illegible] އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން؛

(ރ) އެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ [illegible] އެ ކަންކަން [illegible] ބޭނުންވާ [illegible] އެ މީހުންގެ [illegible]؛

(ޅ) އެ މީހުންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމުގެ އިތުރުން ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައި ތިބި އެހެން ފަރާތްތަކާއި މުވައްޒަފުންނާއި ޒިޔާރަތްކުރާ މީހުންގެ ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން؛

(ކ) އެ މީހަކީ، އަމިއްލަ ނަފްސަށް ގެއްލުމެއް ނުވަތަ އެހެން މީހުންނަށް ގެއްލުން ދިނުމުގެ ނުރައްކަލެއް އޮތް މީހެއްކަން ދެނެގަތުމަށް ރިސްކް އެސެސްމަންޓެއް ހެދުން؛

(އ) އެ މީހަކީ، އަމިއްލަ ނަފްސަށް ގެއްލުމެއް ނުވަތަ އެހެން މީހުންނަށް ގެއްލުން ދިނުމުގެ ނުރައްކަލެއް އޮތް މީހަކުނަމަ، އެ މީހާ ޑޮކްޓަރަކާ، އަވަސް ފިޔަވަޅު އަޅަންޖެހޭ، ނުވަތަ އެހީތެރިކަމާއި ފުރުސަތުދިނުންޖެހޭ ބާރުލިބިގެން، އެކަން ކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން؛ އަދި

(ވ) އެ މީހުންނާގުޅޭ ހާދިސާއެއް ހިނގައިފި ހިނދެއްގައި، އެކަން ލިޔުމުން ރެކޯޑުކުރުމާއި ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ނަފްސާނީ ހިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިއަކަށް ނުވަތަ ކަމާބެހޭ އެހެން ފަރާތަކަށް އެ ހިނގި ހާދިސާ ރިޕޯޓުކުރުން.

ބާރުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ރައްކާތެރިވުމުގެ ޒިންމާ

.40 (ހ) ބަޑިއާ ފޯސްކުރުމާއި، ހައްޔަރުކުރުމާއި، ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނައުން ހިފެހެއްޓުމުން، މީހުންނާ ދެކޮޅަށް ބާރުގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ހުއްދަ ގާނޫނުން ދީފައިވާ ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާތަކުން، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅުމުގެ މީހުންނާމެދު ނުވަތަ އެފަދަ މީހެއް ކުރުމުގައި ބެލެވޭ މީހަކާމެދު އެއްވެސް ބާރެއްގެ ބޭނުންކުރުމުގައި ހާއްސަ އުސޫލުތަކަށް އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރުމުގައި، ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ

އިދާރާތަކުން، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނާމެދު ނުވަތަ އެފަދަ މީހެއް ކަމުގައި ބެލެވޭ މީހަކާމެދު ބާރުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި، އެފަދަ ފަރާތްތައް ދެނެގަތުމާއި، އެ ފަރާތްތަކާ މުޢާމަލާތްކުރުމުގައާއި، ތަންފީޛީ އިދާރާގެ އެންގުމަށް ޢަމަލުކުރުވުމުގައި، އެ އިދާރާތަކުން ތަބާވާންޖެހޭ ގޮތުގެ ޚާއްޞަ އިޖުރާއަތުތަކެއް، އެކުލަވާލައި ތަންފީޛުކުރަންވާނެއެވެ.

ޢާއިލާގެ ޙިއްސާ

41. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދޭންޖެހޭ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ޙިމާޔަތްކޮށްދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުން އަންނަނިވި ޙިސާބަށް، އެ މީހުންގެ ޢާއިލާއަށް ފަހިކުރެއެވެ.

(ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ޙިމާޔަތްކޮށްދިނުން؛

(ށ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދޭންޖެހޭ މީހުންނަށް ޙައްޤުވެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ކުރުމާއި، އެ މީހުންނަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން؛

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން ފަރުވާ ލިބިގަތުމަށް ރުހުން ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިނުވާ ފަރާތެއްނަމަ، އެ ފަރާތުގެ ބަދަލުގައި ފަރުވާއަށް ރުހުން ދިނުމާއި، އެ މީހަކަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން.

ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ބެލެހެއްޓުމާ ބެހޭ ހުއްދަ

42. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ބެލެހެއްޓުމާ ބެހޭ ހުއްދަ ފަރާތްތަކުން، އެ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުވެރިކަން ކަނޑައެޅިފައިވާއިރު، ޤަވާޢިދުތަކާއި އެ މީހަކަށް އަންގައިދޭންވާނެއެވެ. އަދި އެ މީހަކަށް ދިނުމަށް

ފަރުވާގެ ޒިންމާ

ކަނޑައަޅާފައިވާ ބާރާއި ފަރުވާ ދިނުމުގެ ކަންކަން، އަދި މީހެއްގެ އާއިލާއިން ނުވަތަ ބެލެނިވެރި ފަރާތަކުން ހަމަޖެއްސާ ގޮތުގެމަތިން، އަދި ފަރާތްތަކުން ކުރަންވާނެއެވެ.

މުޖުތަމަޢުގެ ޒިންމާ

43. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދޭންޖެހޭ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން، އަދި ފަރާތްތަކަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ޙާލަތުގައި، އަދި އެހީތެރިކަމެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

ނޫސްވެރިންނާއި މީޑިއާގެ ޒިންމާ

44. (ހ) ނަފްސާނީ ބަލިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓުތަކާއި ފޯރުކޮށްދޭ ޚަބަރުތަކުގައި ސިއްރު މަޢުލޫމާތު އެކުލެވިގެންވާކަން ކަށަވަރުކުރުމާއި، ފަރުވާތެރިކަމާއި ޒިންމާދާރުކަމާއެކު މަޢުލޫމާތު ރިޕޯޓުކުރުން ޚަބަރު ހުށަހެޅުމަކީ ނޫސްވެރިންނާއި މީޑިއާގެ ޒިންމާއެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ނަފްސާނީ ސިއްރާ ގުޅުންހުރި ޚަބަރުތައް ރިޕޯޓުކުރުމުގައި ނޫސްވެރިންނާއި މީޑިއާއިން އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ އުސޫލު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އާއިލާއާއި މުޖުތަމަޢުގެ ބައިވެރިވުމާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން

45. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ބޭނުންވާ ފަރުވާ ދިނުމުގެ ހުރިހާ މަރުޙަލާއެއްގައި އަދި މީހާގެ އާއިލާއާއި މުޖުތަމަޢުގެ އެހެން ފަރާތްތަކުގެ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޒިންމާ މި ޤާނޫނުން އަދި ފަރާތްތަކާ މަތިކުރެއެވެ.

އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ނިޒާމު ހިންގާ ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާ

46. މީހުންނާއި ކުޑަކުދިންގެ އާއިލީ ވެރި ޑޮމެސްޓިކް ވައިލަންސް އަދި، ދައްވަތުގެ ފަރާތުން އަދި މީހުންނަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޒިންމާ ޤާނޫނުން މަތިކޮށްފައިވާ ސޯޝަލް ސަރވިސަސްގެ އިދާރާތަކުން،

ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނާ މުޢާމަލާތްކުރުމުގައާއި، އެ ފަރާތްތަކަށް ބެލެހެއްޓުމުގައި، ހާއްސަ ތަމްރީނުތަކުގެ އުސޫލުތަކެއް އެކުލަވާލައި ތަންފީޛުކުރަންވާނެއެވެ.

ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ޒިންމާ

47. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ފަރާތުން އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނުވަތަ އާންމު ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިކުރުވާފަދަ ހާލަތެއްގައި ނުވަތަ ކުށެއް ކުރުމުގެ ތުހުމަތުގައިވާ ހާލަތުގައި ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެ މީހަކު ނުވަތަ ހުރި މާހައުލު ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް ހަމަޖެއްސުމަށްޓަކައި މި ޤާނޫނުގެ އަށްވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] ހާލަތްތަކުގައި، ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ގޮތުން، އެފަދަ ހާލަތްތަކުގައި އިޖުރާއަތުތަކާއި، އެ ފަރާތްތަކުގެ [illegible] [illegible] އިޖުރާއަތުތަކެއް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެކުލަވާލައި ތަންފީޛުކުރަންވާނެއެވެ.

ފަސްވަނަ ބާބު
ޤާނޫނު ހިންގުން

އެއްވަނަ ބައި - ނަފްސާނީ ޞިއްޙަތާބެހޭ ސިޔާސަތު

ނަފްސާނީ ޞިއްޙަތާބެހޭ ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައެޅުން

48. (ހ) މި ޤާނޫނު އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ތަންފީޛުކުރުމަށް ބޭނުންވާ އާންމު ސިޔާސަތުތަކެއް ކަނޑައަޅާނީ މިނިސްޓްރީއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އާންމު ސިޔާސަތުތަކަށް ކަނޑައަޅަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ނަފްސާނީ ޞިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތާއި، މި ޤާނޫނުގެ 50 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މެންޓަލް ހެލްތު އެކްޝަން ޕްލޭނުގައި ބަޔާންކުރާ މަޤްޞަދުތައް ޙާޞިލުވާން

ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތު

49. (ހ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދެވޭ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޚިދުމަތްތަކާއި ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ވަނާޖެހޭ، ހަރުދަނާ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދެވޭ ޚިދުމަތްތަކެއް އަދި ފަރުވާއެއް ކަމުގައި ހެދުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ސިޔާސަތުތައް އެކުލެވޭ، ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތެއް ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތު ކަނޑައަޅާނީ، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ލަފާގެ މަތިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތު އާންމުކުރަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތު ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މުއައްސަސާތަކުންނާއި އެނޫންވެސް އެހެން ފަރާތްތަކުން އެ ސިޔާސަތު ތަންފީޒުކުރުމުގައި ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި ކުރަމުންދާތޯ ބަލައި، މި ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމުގެ އިސް ޖިންމާ އަދާކުރާނީ މިނިސްޓްރީއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތުގެ އަސާސްތަކަކީ ކުޑަމިނުން ވާންވާނީ، އަންނަނިވި އަސާސީ ހަމަތަކެވެ.

(1) ނަފްސާނީ ސިއްޙަތު ކުރިއެރުވުމާއި، ނަފްސާނީ ބައްޔަށް

ފަރުވާކުރުމުގެ އިންޓަރވެންޝަންތަކާއި ސްޓްރެޓެޖީތަކާއި، އިޖްތިމާޢީ އަދި އިމޯޝަނަލް ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ސައިންޓިފިކް ހޯދުންތަކާއި ދިރާސާތަކާއި ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކުރެވޭ އިންޓަރވެންޝަންތަކާއި ސްޓްރެޓެޖީތަކެއް ކަމުގައިވުން؛

(2) ނަރްސަރީ ސިއްހަތާގުޅޭ ސިޔާސަތުތަކާއި ޚިދުމަތްތަކަކީ، ބަނޑުން ފެށިގެން މުސްކުޅިވުމާ ހަމައަށް މީހެއްގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ މަރުހަލާއެއްގައިވެސް، އެ މީހެއްގެ ސިއްހީ އަދި އިޖްތިމާޢީ ބޭނުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރާ ސިޔާސަތުތަކާއި ޚިދުމަތްތަކެއް ކަމުގައިވުން؛

(3) ނަރްސަރީ ސިއްހަތާގުޅޭ ކަންކަމުގައި ހެލްތު، އެޑިއުކޭޝަން، އެމްޕްލޯއިމަންޓް، ޖުޑީޝަރީ، ހައުސިންގ، އަދި އެނޫންވެސް ކަމާބެހޭ ޕަބްލިކް ސެކްޓަރުގެ ދާއިރާތަކާއި، އަމިއްލަ ދާއިރާވެސް ހިމެނޭގޮތުން، މަލްޓިސެކްޓޯރަލް ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން މަސައްކަތްކޮށް ވިލަރެސްކުރުން؛

(4) ނަރްސަރީ ސިއްހަތާބެހޭ ސިޔާސަތުތަކާއި އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުމުގައާއި، އެޑްވޮކަސީ އަދި ޕްލޭނިންގއާއި، ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައާއި، ނަރްސަރީ ސިއްހަތާބެހޭ ދިރާސާތައް ހެދުމުގައި ނަރްސަރީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުން ބައިވެރިކުރުވައި ބާރުވެރިކުރުން؛

(5) ނަރްސަރީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތަކާއި، ސިއްހީ ޚިދުމަތުގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އިންޓެގްރޭޓްކުރެވިފައިވާ،

ފަސޭހައިން އަދި ހެޔޮ އަގެއްގައި ވާސިލުވެވޭ އަދި ލިބެންހުރި އެންމެ މަތީ ފެންވަރުގެ ވަސީލަތްތަކުން ލިބިގަނެވޭ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތަކެއް ކަމުގައިވުން؛

(6) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުގައި އާންމު ބަހައްޓައިގެން، ވީވަރަކުން އެ މީހެއްގެ މިނިވަންކަން ހަނިކުރުމަކާ ނުލައި، ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ކެއަރގެ ދަށުން މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް އަޅާލުމާއި، ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތަކާއި، އެހީއާއި ސަޕޯޓް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބާރުއެޅުން؛

(7) ނަފްސާނީ ސިއްޙަތު ކުރިއެރުވުމާއި، ނަފްސާނީ ބައްޔަށް ފަރުވާކުރުމުގެ އިންޓަރވެންޝަންތަކާއި ސްޓްރެޓަޖީތަކަކީ، ޖިންސުގެ ހަމަހަމަކަން ގާއިމުކުރުމާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްގުތައް ރައްކާތެރިކުރުމަށް އިސްކަންދޭ އިންޓަރވެންޝަންތަކާއި ސްޓްރެޓަޖީތަކެއް ކަމުގައިވުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތު އެކުލަވާލުމާއި، އެ ސިޔާސަތު މުރާޖަޢާކުރުމުގެ އުސޫލުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

މެންޓަލް ހެލްތު އެކްޝަން ޕްލޭން

50. (ހ) މި ގާނޫނުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ސިޔާސަތުތަކާއި އަމާޒުތައް ޙާސިލުކުރުމަށްޓަކައި، މަދުވެގެން 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އެކުލަވާލާ އެކްޝަން ޕްލޭނެއް، ނެޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިވިޜަނުން އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ. އަދި އެ

ޕްރެވެންޝަނާ ވަރުދަރަޖަގެ ބަދަލުވަމުންދާ މިންވަރު، ޑިޕާޓްމަންޓުން ގަވާއިދުން ބަލަމުން ގެންދަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުންސަލް ހޯދުމު އެކުލަވާލަން ޕްރެވެންޝަނުގައި ކަނޑައެޅޭ ވަރުދަރަޖަކާއި ސްޕެޝަލިޓީތަކާއި، އަންނަނިވި ކަންކަން ކަމަކަށްވާ ގޮތުގައި ހިމެނޭގޮތުން ކަނޑައެޅޭ ވަރުދަރަޖަތަކާއި ސްޕެޝަލިޓީތަކުގެ ކަމުގައި ވާންވާނެއެވެ.

(1) ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ދާއިރާގެ ގަވަރނަންސް ހުއްދަދޫކުރުމާއި، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި މަލްޓިސެކްޓޯރަލް ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށް ހިންގުމާއި، ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާބެހޭ ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޛުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ފެސިލިޓީތައް ހޯދުން؛

(2) ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ބެރުއަން އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް އިންތިޒާމުކުރުމާއި، ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ނިޒާމެއް އަދި ކައިރީގެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން؛

(3) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް މުޖުތަމަޢުގައި ކުރިމަތިވާ ގޮންޖެހުންތަކުން އަރައިގަތުމާއި، މުޖުތަމަޢުގައި ހުރުމަތްތެރިކަން އިއްޒަތްތެރިކަމާއި، ދަރަޖަ އިންސާފުވެރިކަން ހަމަހަމަކަން ނަފްސާނީ ސިއްޙަތު ކުރިއެރުވުން؛

(4) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާބެހޭ ނިޒާމުގެ ބާރުލުން ފުރިހަމަކަން ދެނެގަތުމާއި، ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާބެހޭ ދިރާސާތައް ހެދުމާއި، ނިޒާމުގެ މައްސަލަތަކާއި ހޯދުންތައް

އިތުރުކުރުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ މެންޓަލް ހެލްތު އެކްޝަން ޕްލޭން އެކުލަވާލުމާއި، އެ ޕްލޭން މުރާޖަޢާކުރުމުގެ އުސޫލުތައް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ދެވަނަ ބައި - ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިޕާޓްމަންޓް

ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިޕާޓްމަންޓް

51. (ހ) މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމާއެކު، ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ނިޒާމު ހިންގައި އެ ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ކަންކަން ވިލަރެސްކުރުމަށާއި، ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތާއި މެންޓަލް ހެލްތު އެކްޝަން ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި، ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިޕާޓްމަންޓްގެ ނަމުގައި މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން ހިނގާ ސަރުކާރުގެ އިދާރާއެއް އުފެދުނީއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ކަންކަމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޖަވާބުދާރީވާނީ މިނިސްޓަރެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޑިޕާޓްމަންޓް އުފެދުމާއެކު މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގަމުން އައި "ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިޕާޓްމަންޓް" ގެ އެންމެހައި ޤާނޫނީ ޒިންމާތަކާއި، މުވައްޒަފުންނާއި، އިލްތިޒާމުތަކާއި، މުދަލާއި ވަސީލަތްތަކާއި، އިމްތިޔާޒުތަކާއި، މި ޤާނޫނުގައިވާ ހަމަތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އުފެދޭ އިދާރާއަށް ބަދަލުވާނެއެވެ.

ޑިޕާޓްމަންޓްގެ

52. ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިޕާޓްމަންޓްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކަކީ ތިރީގައި

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ސަރުކާރީ ސިޔާސަތުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތު ކަނޑައެޅުމުގައި، ފަންނީ ލަފާއާއި އިޤްތިޞާދީ މަޝްވަރާދިނުން؛

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 50 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެކުލަވާލަންޖެހޭ މެންޖަލް ހޯލުމީ އެކްޝަން ޕްލޭން އެކުލަވާލައި، އަދި ޕްލޭންގައިވާ ލަނޑުދަނޑިތައް ހާސިލުވަމުންދާ މިންވަރު، ގަވާއިދުން ބަލަމުން ގެންދިއުން؛

(ނ) ސަރުކާރީ ބައްޓަންކުރުވުމުގެ ދިރިއުޅުމުންދާ މިންވަރަށް ފުރުޞަތުދީ ސިޔާސީ ފުރުޞަތާއި ސިޔާސީ ހުޅުވިލުމުގެ ހަމަތަކާއި މިންގަނޑުތަކާއި އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ރ) ފުރުޞަތު މަދުކަމުގެ ތަކުރާރާއި ފުރުޞަތުގެ ކަންކަން ކުރިއަރުވައިދިނުމާ ގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއާތުތައް އެކުލަވާލާފައިވާކަން ކަށަވަރުކުރުމާއި، އަދި ތަންފީޒުކުރުން ފުރުޞަތު ދިނުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތައް ތަންފީޒުކުރެވޭ މިންވަރު ގަވާއިދުން މޮނިޓަރކުރަމުން ގެންދިއުން؛

(ބ) ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާއި މަދަނީ ޖަމްއިއްޔާތަކާއި އުނދަގޫ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކާ އެކުގައި މަސައްކަތްކޮށް ސަރުކާރީ ދަރަނިތަކަށް އިތުރަށް ކުރިއެރުވުމަށް މަގުފަހިކުރުމަށްޓަކައި ކަމާބެހޭ ކަންކަން ވިލަރެސްކުރުން؛

(ޅ) ސަރުކާރީ ސިޔާސަތުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ތަނެއްގައި ހިންގުމުގައި ޖިންސީ ހަމަހަމަކަމާއި ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ

ފަރާތްތަކާއި ހިދުމަތްދޭ އިދާރާތަކާއެކު މަޝްވަރާކުރުމާއި، އެފަދަ ގޮންޖެހުންތަކުގެ މައުލޫމާތު ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުން؛

(ބ) ނަފްސާނީ ސިއްހަތާ ގުޅުންހުރި މަސައްކަތްތަކަށް ކުރާ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކާއި ޖަމްޢިއްޔާތަކާ ގުޅުން ބަދަހިކޮށް، އެ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ހޯދުމާއި، ނަފްސާނީ ދުޅަހެޔޮކަން ކުރިއެރުވުމަށް ހިންގާ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމުގައި އެ ފަރާތްތަކުގެ އެއްބާރުލުން ހޯދުން؛

(ޅ) ނަފްސާނީ ސިއްހަތުގެ ދާއިރާގެ ސިޔާސަތުތަކާއި ލަނޑުދަނޑިތައް ޙާސިލުކުރުމަށްޓަކައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ލަފާއާއި އެހީ ހޯދުމާއި، އެ ޖަމާޢަތްތަކާ ގުޅުން ބަދަހިކުރުން؛

(ކ) ނަފްސާނީ ސިއްހަތުގެ ދާއިރާގެ ބާވަތުގެ ދެނެގަތުން، އެ ދާއިރާގެ ކުރިމަގުގެ ޕްލޭނެއް އެކުލަވާލުމުގެ ގޮތުން، ކަމާބެހޭ ދިރާސާތަކާއި ތަޙުޤީޤުތައް ހެދުން؛

(އ) ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ނުވަތަ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން އާންމުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، ނަފްސާނީ ބައްޔާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް އެ ހިދުމަތްތަކަށް ވާސިލުވުމުގެ އެކަށީގެންވާ މިންގަނޑުތަކެއް ހިފެހެއްޓިފައިވޭތޯ ބަލައި، ހިދުމަތް ދިނުމުގައި އެ ފަރާތްތަކުން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ލަފާ ދިނުން؛

(ވ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ނަފްސާނީ ސިއްހަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިން އިތުރުކުރުމަށް ދަތިވުން ހުރި ކަންކަމުގެ ދިރާސާތައް، ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާއެކު އެ ކަމުގެ ޕްލޭންތައް

އެކުލަވާލައި ތަންފީޒުކުރުން؛

(ދ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ބޭނުންވާ ބޭހާއި ސާމާނު މެދުނުކެނޑި ލިބެން ހުންނާނެކަން ކަށަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން، ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާއެކު އެ ކަމުގެ ޕްލޭންތައް އެކުލަވާލައި ތަންފީޒުކުރުން؛

(ތ) ނަފްސާނީ ޞިއްޙަތުގެ ދާއިރާގެ ތަފާސްހިސާބު އެއްކުރުމާއި އެ ދާއިރާ ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި ހަދަންޖެހޭ ދިރާސާތައް ހެދުން؛

(ލ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތަކާގުޅޭ މަޢުލޫމާތުތައް ނިޒާމީ ގޮތެއްގައި އެއްކޮށް، ބެލެހެއްޓުމާއި އަދި އެ މަޢުލޫމާތު ދިރާސާކުރުމުގެ ބޭނުމަށް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދު އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން، "ނޭޝަނަލް މެންޓަލް ހެލްތު ރަޖިސްޓްރީ" އެއް ޤާއިމުކޮށް ބެލެހެއްޓުން؛

(ގ) ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާ ބެހޭގޮތުން މުޖުތަމަޢު ހޭލުންތެރިކުރުވުމަށްޓަކައި ހޭލުންތެރިކަން އިތުރު ކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހަދައި ހިންގުން.

ހަވަނަ ބާބު

ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ނިޒާމު

އެކަށީގެންވާ އަދި ރައްކާތެރި ފަރުވާގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުން

53. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް ދޭ ފަރުވާ ފެންވަރާއި، މުޢުތަބަރު ބައިނަލްއަޤްވާމީ މިންގަނޑުތަކާ، އަދި ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ނިޒާމުގައި ޕްރޮޓޮކޯލް އާންމު ޚިދުމަތްތަކުގެ ތެރެއިންނާއި،

ނަފްސާނީ ފަރުވާއަށް ހާއްސަ މަރުކަޒުތަކެއް ގެދުވެރިކޮށް ފޯރުކޮށްދެވޭ ފަރުވާއެއް ކަމުގައެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ މަޤްސަދުތައް ޙާސިލުކުރުމަށްޓަކައި، އަންނަނިވި ބައިތަކުގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އިންޓެގްރޭޓްކުރެވިފައިވާ ފަރުވާގެ ނިޒާމެއް މިނިސްޓްރީން ޤާއިމުކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ؛

(2) ނޮން-ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް؛

(3) ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް.

ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ

54. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ "ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ" ގެ ތެރޭގައި، އަންނަނިވި ބާވަތުގެ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްތައް ހިމެނެންވާނެއެވެ.

(1) ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާއި ދުޅަހެޔޮކަން ކުރިއެރުވުމަށް ހިންގާ ބަރަނާމްތައް؛

(2) ނަފްސާނީ ބަލީގެ އެސެސްމަންޓް ހެދުމާއި ރިފަރަލްގެ ޚިދުމަތްތައް؛

(3) ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓްގެ ޚިދުމަތްތައް؛

(4) ކްރައިސިސް ސަޕޯޓް އަދި އިންޓަރވެންޝަންގެ ހަރަކާތްތައް؛

(5) ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރގެ ޚިދުމަތްތައް.

(ނ) ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މައިގަނޑު އަސާސަކަށް ވާންވާނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް، އެ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން، އެންމެ ގެއްލުންކުޑަ އަދި ރިކަވަރީއަށް އިސްކަންދެވޭ ގޮތަށް ފަރުމާ ފޯރުކޮށްދިނުމެވެ.

(ރ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިފަރަލް އެންޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދެވޭނެ އަންނަނިވި އިންތިޒާމުތައް، ސަރުކާރުގެ ކަމާގުޅުންހުރި އިދާރާތަކުން ހަމަޖެއްސަންވާނެއެވެ.

(1) ސަރަހައްދީ ފެންވަރުގައި ކޮމިއުނިޓީ މެންޓަލް ހެލްތު ސެންޓަރުތަކާއި އައުޓްރީޗްގެ ޚިދުމަތްތައް ޤާއިމުކުރުން؛

(2) އިޤްތިޞާދީ، ތަޢުލީމީ އަދި މަސައްކަތުގެ ދާއިރާގައި މެންޓަލް ހެލްތު ރިކަވަރީއަށް އަހުލުވެރިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގައި، ތަމްރީނުކުރުން؛

(3) ހޮސްޕިޓަލްގެ ޚިދުމަތްތަކާއި ކްރައިސިސް ސަޕޯޓްގެ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުން.

ނަން-ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް

55. މި ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ

"ނޮން-ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް" ގެ ތެރޭގައި، ސިއްހީ ހިދުމަތްދޭ މަރުކަޒުތަކާއި ނަފްސާނީ ފަރުވާއަށް ހާއްސަ މަރުކަޒުތަކާއި [illegible]، އައުޓްޕޭޝަންޓް ހިދުމަތުގެ ގޮތުގައި ނަފްސާނީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދެވޭ ހިދުމަތްތަކާއި، އަދި ހިދުމަތްތަކާ ގުޅުންހުރި ސިއްހީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުން ހިމެނެއެވެ.

ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް

56. މި ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ "ރެޒިޑެންޝަލް ޓްރީޓްމަންޓް" ގެ ތެރޭގައި، ނަފްސާނީ ފަރުވާއަށް ހާއްސަ މަރުކަޒުތަކާއި [illegible]، އިންޕޭޝަންޓް ހިދުމަތުގެ ގޮތުގައި، ނަފްސާނީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދެވޭ ހިދުމަތްތަކާއި، އަދި ހިދުމަތްތަކާ ގުޅުންހުރި ސިއްހީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުން ހިމެނެއެވެ.

ނަފްސާނީ ސިއްހަތާބެހޭ ނިޒާމުގެ ހާލަތު މޮނިޓަރކުރުން

57. (ހ) މި ޤާނޫނު އެންމެ ފުރަތަމަ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމުގެ ތާރީޚުން، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމާއެކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނަފްސާނީ ސިއްހަތާބެހޭ ނިޒާމުގެ ހާލަތު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، އެ ނިޒާމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކާއި ހިދުމަތްތަކާއި ސިޔާސަތުތަކުގެ އެސެސްމަންޓެއް ޤައުމީ ފެންވަރުގައި މިނިސްޓްރީން ހަދަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އެސެސްމަންޓް ހެދުމުގެ މަޤްޞަދަކީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެކަށައަޅަންޖެހޭ ނަފްސާނީ ސިއްހަތާއި ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ސިޔާސަތު [illegible] ހެދުމާއި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ގާއިމުކުރަންޖެހޭ ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން އެކަށީގެންވާ ހަރުދަނާ ފެންވަރުގެ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތްތަކާއި ޓްރީޓްމަންޓް ގޮތްތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، އެ ކަންކަން ބާރުވެރިކުރުމުގެ ގޮތުން، ގާއިމުކުރަންޖެހޭ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރުތަކާއި ނިޒާމުތަކާއި ސިޔާސަތުތަކާއި، [illegible] ވަސީލަތްތަކާއި، ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާތައް

ބާރުވެރިކުރަންޖެހޭ މިންވަރާއި، އާންމުން ކޮމިއުނިޓީން ބައިވެރިކުރަންޖެހޭ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އެސެސްމަންޓް މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާތާ ގިނަވެގެން 1 (އެކެއް) އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިނިސްޓްރީން ހަދަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އެސެސްމަންޓް ހެދުމުގައި ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ޚިޔާލާއި މަޝްވަރާ މިނިސްޓްރީން ހޯދަންވާނެއެވެ. އަދި އެގޮތުން، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ނުވަތަ ދިރިއުޅެފައިވާ މީހުންނާއި، އެފަދަ ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ޚިޔާލު ހޯދަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އެސެސްމަންޓް މިނިސްޓްރީން ފުރިހަމަކުރާތާ 1 (އެކެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް މިނިސްޓްރީން ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ. މި ރިޕޯޓުގައި މިނިސްޓްރީގެ ހަރަކާތްތަކާއި މި ޤާނޫން ތަންފީޛުކުރުމުގެ ރޯޑްމެޕްއެއް ހިމަނަންވާނެއެވެ.

ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތައް ގާއިމުކުރުން

58. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 57 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހަދާ އެސެސްމަންޓަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ނަފްސާނީ ފަރުވާއަށް ޚާއްޞަކޮށް ގާއިމުކުރެވޭ، ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ މަރުކަޒުތަކާއި، ޓްރީޓްމަންޓް ސެންޓަރުތައް ސަރުކާރުން ގާއިމުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މަރުކަޒުތަކާއި ސެންޓަރުތައް ގާއިމުކުރުމުގެ އިތުރުން، މެންޓަލް ހެލްތު އެސެސްމަންޓާއި ރިކަވަރީގެ ޚިދުމަތާއި، ނަރްސިންގ ފަރުވާއާއި، [illegible] ތެރަޕީ

ފަރުވާގެ ހިދުމަތްތައް ސިއްޙީ ހިދުމަތްދޭ މަރުކަޒުތަކުން ލިބޭނެ އިންތިޒާމު، ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރާ މަރުކަޒުތަކާއި ސެންޓަރުތައް ހިންގާނީ، ޑިޕާޓްމަންޓުން ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން ކަނޑައަޅާ ފަރާތަކުންނެވެ. މި މާއްދާގެ ދަށުން ސަރުކާރުން ޤާއިމުކުރުމަށް ލާޒިމުކުރާ މަރުކަޒުތަކާއި ސެންޓަރުތައް އުފެއްދުމުގެ އިތުރުން، އެފަދަ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން އެދޭ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުތުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން މަރުކަޒުތަކާއި ސެންޓަރުތައް އުފައްދައި ހިންގުމުގެ ހުއްދަދޫކުރާނެއެވެ.

ހެލްޕްލައިން ޤާއިމުކުރުން

59. (ހ) ނަފްސާނީ ކަންކަމާމެދު މަޝްވަރާކުރެވޭނެ އަދި ނަފްސާނީ ކަންކަމާ ގުޅިގެން އެހީ ހޯދޭނެ ޚާއްޞަ ހެލްޕްލައިނެއްގެ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ޑިޕާޓްމަންޓުން ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރާ ހެލްޕްލައިނަކީ، 24 (ސައުވީސް) ގަޑިއިރު އޮޕަރޭޓްކުރާގޮތަށް، އަދި އެކަށީގެންވާ ތަމްރީން ލިބިގެންވާ ކައުންސެލަރުންނާއި އެނޫން ސްޕެޝަލިސްޓުން ޑޮކްޓަރުން ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ހެލްޕްލައިނެކެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރާ ހެލްޕްލައިންގެ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި އެ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް ތަމްރީނުކުރުމާބެހޭ އުސޫލުތަކާއި، ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އެ ފަރާތްތަކުން ތަބާވާންޖެހޭ މިންގަނޑުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކާ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކުގެ ޤާބިލުކަން އިތުރުކުރުން

60. (ހ) ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ފަންނުގެ ދާއިރާ ފުޅާކޮށް ކުރިއަރުވައި، އަންނަނިވި ކަންކަން ހާސިލުކުރެވޭނެ ގޮތެއްގައިވިޔަސް އެ ދާއިރާގެ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން ޤަވާޢިދާއެއްގޮތަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ އެންމެހައި ފިޔަވަޅުތައް މިނިސްޓްރީން އަޅަންވާނެއެވެ.

(1) ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ނަފްސާނީ ސިއްޙަތުގެ ފަންނުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ޕްރޮފެޝަނަލުންގެ އަދަދު އިތުރުކުރުން؛

(2) ސަރަޙައްދީ ފެންވަރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްރަށާއި ސިޓީތަކުގެ ސިއްޙީ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތަކުގައި އެކަށީގެންވާ އަދަދެއްގެ ބިހޭވިއަރަލް ސައިންސްގެ ޕްރޮފެޝަނަލުންނާއި، ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ފަރާތްތައް ހަމަޖެއްސުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ހާސިލުކުރުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަތީ ތަޢުލީމާއި މަސައްކަތްތެރިކަމާއި ތަރައްޤީކުރުމުގެ ކަންކަން އެއިރެއްގައި ހަވާލުކޮށްފައިވާ މިނިސްޓްރީއަށް ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން ދޭންވާނެއެވެ.

ހަތްވަނަ ބާބު

ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދިނުމުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް

ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ އަސާސްތައް

61. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ޝާމިލުވާ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުން އެ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އަންނަނިވި އަސާސްތައް ނަގާހައްޓަންވާނެއެވެ.

(1) އެ ފަރުވާއަކީ، އެ ފަރުވާ ހޯދާ މީހެއްގެ ޞިއްޙީ އަދި ނަފްސާނީ ހާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއްނެތި، އެ މީހަކު ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢުން އެއިރަކު އެ ބައްޔަށް ލިބެންހުރި އެންމެ ރަނގަޅު ފައިދާކަން ކަށަވަރުކުރުން؛

(2) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ހޯދާ މީހުންގެ ޙުރުމާއެކު، އެ މީހުންނަށް ދޭ ފަރުވާއާގުޅޭ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ މީހުންނަށް ލިބިދެވޭނެ ގޮތެއްގެމަތިން އެ މީހުންނަށް ފަރުވާ ދިނުން؛

(3) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ހޯދާ މީހަކަށް ދޭ ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ގޮތް ނިންމަންޖެހޭ ހާލަތުގައި، އޭނާގެ އާއިލާއާއި އޭނާއާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމާ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުން އޭނާގެ މަޝްވަރާތަކާއި، އޭނާ އެދޭނެކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭގޮތަށް އިސްކަންދީގެން އެ ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ގޮތް ނިންމުން؛

(4) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދިނުމުގެ ކޮންމެ މަރުޙަލާއެއްގައިވެސް އެ ފަރުވާ ހޯދާ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން، އެ ފަރާތުގެ އާއިލާއިންނާއި، މުޖުތަމަޢުން ފޯރުކޮށްދިނުން.

(ނ) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ފަރާތްތަކުން ފަރުވާ ދިނުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ބަލަންވާނެއެވެ.

(1) އެ ފަރާތެއްގެ ޙުރުމާއި ބައިވެރިވުމާއެކު، އެ ފަރާތެއްގެ މިނިވަންކަން ހަނިކުރުމަކާ ނުލައި ފަރުވާގެ ކަންކަން

ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް؛

(2) އެ ފަރާތުގެ ނަތީޖާ އެންމެ އެދެވޭ ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް؛

(3) މުޖުތަމަޢުގައި ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވެ އުޅުމުގެ ފުރުޞަތު
އެ ފަރާތަށް ލިބިދިނުމަށް.

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ލިބިދޭންޖެހޭ އަންދާޒާކޮށްފައިނުވާ ގެއްލުމެއް ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކުން ބެލެހެއްޓުމަށް ކައުންސެލިންގާއި މިންގަނޑާ އެއްގޮތަށް، ހޮސްޕިޓަލުގައި ބައިކާރިއަސްޓެންޓް، ހަމަޖެހުންތެރިކަން އެ ފަރާތަށް ލިބިދިނުމަށް، އެ ގޮތުގައިވާ ފަރުވާގެ ފަރާތުން ޖިންސީ ކުށުގެ ސަބަބުން. އެހެންނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ލިބިގެންވާ ބައްޔެއް ގޮތުން ނުވަތަ އެ ބައްޔަކުން އުނިކަމެއް އައިސްގެން ހުކުމްކުރާ ސަލާމަތުން ބަލާއިރު މި މާއްދާ ހުކުމްކުރެ ނާޖާއިޒެވެ.

62. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތަށް، އެ ފަރާތެއްގެ ހުކުމާއެކު ފަރުވާ ދިނުން މި ޤާނޫނުން ލާޒިމުކުރެއެވެ. އެގޮތުން އެ ފަރުވާއެއް ލިބިގަތުމަށް އެ މީހާ ހުކުންނުދޭ ބަދަލުގައި، އެ މީހަކަށް ފަރުވާއެއް ނުދެވޭނެއެވެ.

ހުކުމާއެކު ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދިނުން ލާޒިމުކުރުން

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ބާރަވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ބަލައިގަތުމުގައި ދީ ފަރުވާ ދިނުމަށްފަހު މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލު ހިނގާނެއެވެ.

63. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި އެހެން ގޮތެއްނަމަވެސް، އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުގެ ބެލުމުން ފަރާތަކީ، ނަފްސާނީ ފަރުވާއަށް

ހުކުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ފަރާތްތަކުގެ ފަރުވާއަށް ހުކުންދިނުން

ރުހުން ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިނުވާ ފަރާތެއްނަމަ، އޭނާގެ ފަރާތުން މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކުން ދީ ރުހުމާއެކު އޭނާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެއެވެ.

(1) މި ޤާނޫނުގެ 64 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ދާއިމީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ކަމަށްވުން؛

(2) މި ޤާނޫނުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ފުރާނައަށް ނުރައްކާވާ ބާވަތެއްގައި އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދޭސެންޓަރަކަށް ކަނޑައެޅޭ މީހަކު ކަމަށްވުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ބާވަތްތަކުގައި، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ ފަރުވާއާ ގުޅިގެން ރުހުންދޭނީ އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުންނެވެ.

(1) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ ފިރިމީހާ ނުވަތަ އަނބިމީހާ ނުވަތަ ބެލެނިވެރިޔާ ނުވަތަ ޢުމުރުން 18 (އަށާރަ) އަހަރު ފުރިފައިވާ ދަރިން؛ ނުވަތަ

(2) މި ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަސްއޫލު ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ 71 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްގައި އެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަރާތް.

ދާއިމީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް

64. މި ޤާނޫނުގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކީ، އުފަންވީއްސުރެ ނުވަތަ ޢުމުރުގެ ވަކި

ފަތުވާ ދިނުން

ހިސާބަކުން ފެނިގެން ދާއިމީކޮށް ނަފްސާނީ ބައްޔެއް ހުރެގެ، ރުހުން ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިނުވާ މީހަކުނަމަ، އޭނާގެ ފަތުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދާނީ މި ޤާނޫނުގެ 63 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކުން ދޭ ހުކުމާއެކުގައެވެ.

ފުރާނައަށް ނުރައްކާވާ ހާލަތެއްގައިވާ މީހުންނަށް ފަތުވާ ދިނުން

65. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކީ، އަންނަނިވި ޝަރުތުތަކެއް ފުރިހަމަވާ މީހަކުނަމަ، އޭނާގެ ފަތުވާގެ ކަންކަން މި ޤާނޫނުގެ 63 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކުން ދޭ ހުކުމާއެކުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެއެވެ.

(1) ހައި-ރިސްކް ނުވަތަ ނަފްސާނީގޮތުން ބޮޑު (ނުވަތަ ސީރިއަސް) ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ކަމަށްވުން؛ އަދި

(2) ބަލީގެ ބާވަތުން، އެ މީހަކީ ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް މީހަކު ކަމަށްވުން؛ އަދި

(3) ބަލީގެ ބާވަތުން، އެ މީހަކަށް ފަރުވާ ނުދެވިއްޖެނަމަ:

i. އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމުގެ ނުވަތަ ފުރާނައަށް ނުރައްކާވެދާނެކަމުގެ ބިރު އޮތުން؛ ނުވަތަ

ii. އެ މީހެއްގެ ސަބަބުން އެހެން މީހަކަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމުގެ ބިރު އޮތުން؛ ނުވަތަ

iii. ބަލި ހާލަތު ގޯސްވެ އެ ފަރާތުގެ ނުވަތަ އެހެން ފަރާތްތަކުގެ އާންމު ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތަށް

ނުރަނގަޅު އަސަރުކުރުން؛ އަދި

(4) ބައްޔަށް ފަރުވާ ނުކުރެވިއްޖެނަމަ، އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ސިއްހީ ހާލަތައް ޖިސްމާނީ ސިއްހީ ހާލަތު އިތުރަށް ގޯސްވެދާނެކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް ފެނުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ފަރުވާއަށް ރުހުންދިނުމުގެ ގާބިލުކަން ނެތުން ކަމަށް ބުނެވެން އޮވަނީ، އެ މީހެއްގެ ކިބައިގައި މި ޤާނޫނުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސިފަތައް ފުރިހަމަވާނަމައެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރއާމެދު ވަކި ގޮތެއް ނިންމާނީ ސައިކިއެޓްރިސްޓެކެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ރުހުމާ ނުލައި ފަރުވާ ދިނުމުގައި، އެ ފަރާތުގެ ރުހުމާއެކު ފަރުވާ ދިނުމަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ. އަދި ރުހުން ނުލިބިއްޖެނަމަވެސް، ފަރުވާގެ ކަންކަން އިންތިޒާމުކުރަންވާނީ ފަރުވާހޯދާ ފަރާތުގެ ކަރާމާތާއި ހައްގުތަކަށް އިހުތިރާމް ލިބޭނެ ފަދަ ގޮތަކުން އަދި އެ ފަރާތުގެ މިނިވަންކަން ކަނޑުވާލުން ހަނިކުރަންޖެހިއްޖެ ހާލަތުގައި ވީހާވެސް ހަނިކޮށްގެންނެވެ.

އަށްވަނަ ބާބު

ކްރައިސިސް ސަޕޯޓު އަދި އިންޓަރވެންޝަން

ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތައް މެނޭޖްކުރުން

66. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދޭންޖެހޭ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސްގެ ހާލަތެއްގައި،

މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް އަވަސް އެހީ ފޯރުކޮށްދީ އެ ކްރައިސިސްގެ ހާލަތް މެނޭޖްކުރުމަށްޓަކައި ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރުން ހަރަކާތްތެރިވާނެ މަލްޓިސެކްޓޯރަލް ނިޒާމެއް މިނިސްޓްރީން ޤާއިމުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ނިޒާމުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސްގެ ހާލަތެއްގައި އެ މީހަކަށް މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން، އެންމެ ގެއްލުންކުޑަ އަދި ރިކަވަރީއަށް އިސްކަންދެވޭ ގޮތަށް [illegible]ދިނުމަށްޓަކައި، [illegible] [illegible] [illegible] ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ޚިދުމަތްތަކާއި، ހަރަކާތްތެރިވާނެ ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރުންގެ [illegible]، އަޅަންޖެހޭ އަވަސް ފިޔަވަޅުތައް އެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން [illegible]ކުރުމެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "ކްރައިސިސްގެ ހާލަތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ބަލި ހާލަތު ގޯސްވެ އެ މީހަކަށް އަވަސް އެހީ ނުވަތަ ފަރުވާ ނުލިބިއްޖެނަމަ، އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނުވަތަ ރައްކާތެރިކަމަށް ގެއްލުން ލިބުމުގެ ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ ޞިއްޙަތަށް އެހެން މީހަކަށް ނުރައްކާތެރިކަމެއް އުފެދިދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ ހާލަތަކަށެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ފަރުވާ [illegible] މީހެއްގެ ބަލި ހާލަތު ގޯސްވެ އެ މީހަކަށް އަވަސް އެހީގެ [illegible] [illegible] ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް [illegible] އަދި ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި، ނުވަތަ އެ މީހަކަށް ފަރުވާ ދިނުމަށް ފަރުވާދޭ މަސައްކަތް

ގެންދިއުމުގައި، ކަނޑައެޅިފައިވާ ކްރައިސިސް ރެސްޕޮންސް ޕްރޮޓޮކޯލްތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ހަރަކާތްތެރިވާ އިމަރޖެންސީ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކާއި، އެނޫންވެސް މި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ކްރައިސިސްގެ ހާލަތެއްގައި ހަރަކާތްތެރިވާންޖެހޭ އިދާރާއެއްގެ މުވައްޒަފުންނާއި، ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ސަޕޯޓް ފޯރުކޮށްދޭ އެންމެހައި ފަރާތްތަކަށެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރެވޭ ނިޒާމު ފުދުވެރިކޮށް އަންނަނިވި ކަންކަން ހާސިލުކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ހެލްތް-ކެއަރ އަދި ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރެސްޕޮންސް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައާއި، [illegible] [illegible] އެންމެ [illegible] [illegible] ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި [illegible] [illegible] ޕްރޮޓޮކޯލްތައް އެކުލަވާލުން؛

(2) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ބަލި ހާލަތު ގޯސްވެފައިވާ އެ މީހަކަށް އަވަސް އެހީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅުން؛

(3) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ބަލި ހާލަތު ގޯސްވެފައިވާ އެ މީހަކު ސިއްޙީ ޚިދުމަތް [illegible] ހާލަތުގައި އަވަސް އެހީ [illegible] އެ މީހަކު ނަފްސާނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅުން؛

(4) ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ބަރަކާތްތެރިވާ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުގެ ދައުރާއި، މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި، އަދި ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ އޮނިގަނޑެއް ކަނޑައެޅުން.

ކްރައިސިސް އިންޓަރވެންޝަންގައި ބަރަކާތްތެރިވާ އިސް ފަރާތްތައް

67. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސްގެ ޙާލަތްތަކުގައި އެ މީހަކަށް އެހީވުމަށްޓަކައި މި ޤާނޫނުގެ 66 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރެވޭ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި އިސްވެ ބަރަކާތްތެރިވާނީ އަންނަނިވި ފަރާތްތަކެވެ.

(1) މިނިސްޓްރީ؛

(2) ފުލުހުން؛

(3) ސިއްޙީ ފަރުވާއާއި ހިދުމަތްދޭ ފަރާތްތައް؛

(4) މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އެހެން ފަރާތެއް.

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސްގެ ޙާލަތެއްގައި، އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ ސަބަބުން އެހެން މީހަކަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމުގެ ނުވަތަ ފުރާނައަށް ނުރައްކާވެދާނެކަމުގެ ބިރު އޮތްކަމަށް ވާނަމަ، މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް އަވަސް އެހީ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން، ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރެއްގެ ގޮތުގައި ފުލުހުން ބަރަކާތްތެރިވާންވާނީ، ސިއްޙީ ހިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން، ވީވަރަކުން ސިއްޙީ ހިދުމަތްތެރިއަކު ހިމެނޭގޮތަށެވެ. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު، ރައްކާތެރި ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ފުލުހުންގެ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެއެވެ.

ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތައް
މެނޭޖުކުރާނެ ގޮތް

.68 މި ޤާނޫނުގެ 66 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރެވޭ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހަރަކާތްތެރިވާ ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރުންނާއި އެނޫންވެސް އެހީ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކަށް، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތަކުގައި އަންނަނިވި ގޮތުގެމަތީން އެ މީހަކާމެދު އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެފަދައިން އަމަލުކުރުމުގައި ތަބާވާންޖެހޭ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ހ) އެ މީހެއްގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކޮށް، ބާރުގެ ބޭނުންކުރުމަކާ ނުލައި ޑީ-އެސްކަލޭޝަންގެ އުކުޅުތައް ބޭނުންކުރުން؛

(ށ) ކްރައިސިސްގެ ހާލަތު [illegible] ރިސްކް އެސެސްމަންޓެއް ހަދައި، އިންޓަރވެންޝަން ހިންގަންޖެހޭ މިންވަރު ކަނޑައެޅުން؛

(ނ) ނަފްސާނީ ޞިއްޙީ [illegible] ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތްތަކަށް ރިފަރކޮށް ދިނުމާއި، އެނޫންވެސް ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ސަޕޯޓް ފޯރުކޮށްދިނުން؛

(ރ) މި ޤާނޫނުގެ 90 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން [illegible] ޕްރޮފެޝަނަލުންގެ ދަށުން އެ މީހަކު [illegible] ގެންދިއުން.

މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ
އޮނިގަނޑު

.69 ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ކުރިމަތިވާ ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތަކުގައި، އެ މީހަކަށް އެހީ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އަދި އެ މީހަކަށް ޚިދުމަތް [illegible] ދިނުމުގައި، އެ މީހެއްގެ ޒާތީ މަޢުލޫމާތު

ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި، ކަމާގުޅޭ އޮނިގަނޑެއް، މި ޤާނޫނުގެ 67 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ މަޝްވަރާއާއެކު މިނިސްޓްރީން އެކުލަވާލައި، އެ އޮނިގަނޑާ އެއްގޮތަށް އެ މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދާ ގޮތް ބަލައި މޮނިޓަރކުރަންވާނެއެވެ.

ތަމްރީނާއި ވަސީލަތްތައް

70. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 66 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ބޭނުންވާ އެންމެހައި ވަސީލަތްތައް މިނިސްޓްރީން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(ށ) މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހަރަކާތްތެރިވާ ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރުންނާއި އެނޫންވެސް އެހީ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކަށް، ކްރައިސިސްގެ ހާލަތުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތްތަކާބެހޭ ތަމްރީން މިނިސްޓްރީން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ތަމްރީން ފޯރުކޮށްދޭންވާނީ އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނޭ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(1) ނަފްސާނީ ސިއްހަތާގުޅޭ އާންމު އަލާމާތްތައް ދެނެގަތުން؛

(2) ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތައް މެނޭޖުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޑީ-އެސްކަލޭޝަންގެ އުކުޅުތައް؛

(3) ރިސްކް މެނޭޖުކުރުމާއި، ބާރުގެ ބޭނުންނުކުރުން އިންޓަރވެންޝަން ހުނަރު؛

(4) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް އަޅާލުމާއި، ފަރުވާ ދިނުމާބެހޭ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި

ސިޔާސަތުތައް ދެނެގަތުން؛

(5) ކުޑަކުދިންނާއި ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާމެދު އަމަލުކުރަންވާނެ އެންމެ ރަނގަޅު އުސޫލުތައް؛

(6) ނަފްސާނީ ޚިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންނާއި ކަމާބެހޭ އެހެން ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްތައް [illegible] ރިފަރަލް ހަދާން ގޮތްތައް؛

(6) [illegible] [illegible] [illegible] ގުޅިގެން އަމަލުކުރާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތައް.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރުންނާއި އެނޫންވެސް އަދި ޕްރޮފެޝަނަލް ފަރާތްތަކަށް ތަމްރީނުދިނުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ނުވަވަނަ ބާބު

ފަރުދާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުން

އެއްވަނަ ބައި - އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް

އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް

71. (ހ) އުމުރުން 18 (އަށާރަ) އަހަރު ފުރިހަމަވެފައިވާ މި ޤާނޫނުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް، އެ މީހަކު ނަފްސާނީ ބައްޔެއް ޖެހިއްޖެނަމަ، އެ މީހެއްގެ ފަރުދާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތާއި، އެ މީހެއްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާނެ މީހަކު

ބައްޓަންކުރުމަށާއި، އެނޫންވެސް ފަރުވާއާގުޅޭ ކަންކަމުގައި ޢަމަލުކުރަން އެ މީހަކު އެދޭގޮތް ބަޔާންކުރުމަށް އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއެއް އެކުލަވާލެވިދާނެއެވެ.

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު މި މާއްދާގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއެއްގައި އެ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ގެންދާން ވަކި ޑޮކްޓަރަކު އޭނާ ހިޔާރުކޮށް ދީފައިވާނަމަ، އެ ޑޮކްޓަރަކު އެ މީހަކަށް ފަރުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ރ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއާގުޅޭ އުސޫލުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ބ) އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް އެކުލަވާލުމުގައިވެސް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުތުތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible].

72. އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއަށް ޢަމަލުކުރުން

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 71 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއަށް ޢަމަލުކުރަންވާނީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ [illegible] އޭނާގެ ފަރުވާއާ ގުޅިގެން ހުކުމްދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތިގެންވާ ހާލަތުގައި ނުވަތަ [illegible] ފަރުވާދޭ ހާލަތުގައެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތުގައި، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާ ފަރުވާދޭ [illegible] [illegible] [illegible]، ޑޮކްޓަރުންނާއި ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުތަކުން ފަރުވާ ދިނުމުގައި ފިޔަވަޅުތަކުން [illegible] އެ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވާ

އެއްގޮތަށެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމުން އެ ފަރާތަށް ނުވަތަ އެހެން މީހަކަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެ ޑިރެކްޓިވާ ޚިލާފަށް ޢަމަލުކުރެވޭނީ، އިތުރު ސައިކައިޓްރިސްޓެއްގެ ލިޔުމުން ދޭ ލަފާއާއެކު، އެ ގެއްލުމުން ހުއްޓުވުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަކަށް އެކަންޏެވެ. އަދި އެކަން ސަބަބާއެކު ލިޔެ، ރިކޯޑު ކޮށް ރައްކާކުރަންވާނެއެވެ. އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ ނުވަތަ ނިއުރޯސަރޖަރީއެއް ދޭން ނުދިނުމަށް ޑިރެކްޓިވްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނަމަ، އެ ކަމާ ޚިލާފަށް ޢަމަލުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްގައި ޤާނޫނާ ޚިލާފު ކަމަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް އިރުޝާދު ދީފައިވާނަމަ، އެ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވަށް ޢަމަލުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް އެކުލަވާލާނެ ގޮތް

.73 (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 71 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވެއް ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކަށް އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގައި އެކުލަވާލެވިދާނެއެވެ.

(1) ފަރުވާދޭ ފަރާތަކާ ކޮންސަލްޓްކުރުމުން؛

(2) އެ މީހެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

i. އެ މީހެއްގެ ފަރުވާއާމެދު ގޮތް ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވުން؛ އަދި

ii. އެ މީހަކު ޑިރެކްޓިވް އެކުލަވާލަނީ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައިކަން؛ އަދި

iii. އެ ޑިރެކްޓިވް އެކުލަވާލުމުގެ ނަތީޖާ އެ މީހަކަށް ފަހުމްކުރެވުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ޝަރުޠުތައް ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ކިބައިގައި ފުރިހަމަވެ އެ މީހަކު ފަރުވާދޭ ފަރާތަކާ މަޝްވަރާކުރާނަމަ، ފަރުވާދޭ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރަންވާނެއެވެ.

(1) އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއެއް އެކުލަވާލުމުގެ މަޤްޞަދާއި ނަތީޖާ އެ މީހަކަށް އަންގައިދިނުން؛

(2) އެ ޑިރެކްޓިވްއެއް އެކުލަވާލުމުގައި އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން.

(ރ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް އެކުލަވާލަންވާނީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ގޮތުގެމަތިން ހެކިވެރިއެއްގެ ބަޔާނަކާއެކު ލިޔުމުންނެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހެކިވެރިއެއްގެ ކިބައިގައި އަންނަނިވި ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާންވާނެއެވެ.

(1) އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ފެލޯޝިޕް އެކުލަވާލާ މީހަކު ހުރޭ ފަރާތަކަށްވުން؛

(2) އުމުރުން 18 (އަށާރަ) އަހަރު ފުރިފައިވުން؛

(3) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިންތިޒާމުކުރެވިފައި ކުށަކާ ޙުކުމްކުރެވިފައިވާ ފަރާތަކަށް ނުވުން.

(ހ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުތުތަކާއި ބަދަލުގައި، އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ފެލޯޝިޕް އެކުލަވާލާ މީހަކު މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ޝަރުޠު ފުރިހަމަވާ މީހަކަށް ކަމަށްވާނަމަ ރަޖިސްޓަރީކުރެވިދާނެއެވެ.

އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ފެލޯޝިޕްއަކަށް ބަދަލުގެނައުން

74. (ހ) މި ބާބުގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ފެލޯޝިޕްއަކަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ ފެލޯޝިޕް އެކުލަވާލާ ފަރާތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން ފެލޯޝިޕްއަކަށް ބަދަލުގެނައުމުގައި މި ޤާނޫނުގެ 73 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް ހިނގާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ފެލޯޝިޕްއަކަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ ނަތީޖާއަކީ، ކުރިން އެކުލަވާލާފައިވާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ފެލޯޝިޕް، އާގައިވާ އިޖުރާއަތުތަކާ ބަލައިގަތުމާ މިންވަރަކަށް، ބާކީވެފައިވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ފެލޯޝިޕްއަކަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ ކުރިން، އެ ފެލޯޝިޕް އެކުލަވާލާ ފަރާތުން ކައުންސިލަށް ލިޔުމުން ފޯރުކޮށްދޭން އަންނަނިވި ކަންކަން

ކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅަންވާނެއެވެ.

(1) އެއިރަކު އެކުލަވާލާފައިވާ އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއެއް ހޯދުން؛

(2) އެ ޑިރެކްޓިވް އެކުލަވާލާފައިވާ ފަރާތާއެކު އެ ޑިރެކްޓިވްއަށް ގެނައުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަދަލެއް ނުވަތަ ބަދަލުތަކުގެ ނަތީޖާއަކީ ކޮބައިކަން ކަށަވަރުކުރުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއަށް ބަދަލުގެނައުމުގައި ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތުގެ އިޖުރާއަތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ރ) އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްގައި ވަކި ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކީ ނިންމުމުގެ ގާބިލުކަން ހުރި މީހެއްނަމަ، އެނޫންގޮތަކަށް ފަރާތުގެ ކަންކަމުގައި ޢަމަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވް ފޯރުކޮށްދިނުން

75. އެޑްވާންސް މެންޓަލް ހެލްތު ޑިރެކްޓިވްއެއް އެކުލަވާލާފައިވާނަމަ، ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް އޭގެ ކޮޕީއެއް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ނުވަތަ އެ ލިޔުން ބެލޭނެ އިންތިޒާމު ޑިޕާޓްމަންޓުން ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެއެވެ.

ދެވަނަ ބައި - ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު

ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު

76. (ހ) އުމުރުން 18 (އަށާރަ) އަހަރު ފުރިފައިވާ ނިންމުމުގެ ގާބިލުކަންހުރި ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް، އެ މީހަކު ނަފްސާނީ ބައްޔެއް

ބޭރަށްދަތުރުކުރަންޖެހިއްޖެނަމަ، ނުވަތަ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހެއްގެ ކިބައިގައި އޭނާގެ ފަރުވާއާ ގުޅިގެން ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތިގެންދާ ޙާލަތުގައި، އެ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމާ ގުޅޭގޮތުން ގޮތް ނިންމުމުގައި އޭނާއަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭނެ އެހެން ފަރާތެއް ޢައްޔަންކުރެވިދާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޢައްޔަންކުރާ ފަރާތެއް ޢައްޔަންކުރުމާގުޅޭ އުސޫލުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު

77. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނެއެވެ.

(1) އެ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އޭނާއަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، އޭނާގެ މަސްލަހަތު ރައްކާތެރިކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުން؛

(2) އެ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ލިބެންޖެހޭ މައުލޫމާތު ލިބިގަތުން؛

(3) އެ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި އެ މީހެއްގެ ބައިވެރިވުން ޔަޤީންކުރުން؛

(4) އެ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ނިންމާ ނިންމުންތަކާއި ލިބޭ މައުލޫމާތު ފަހުމްވާނެގޮތް ހެދުމުގައި އެހީތެރިކަން

ފޯރުކޮށްދިނުން؛

(5) އެ މީހެއްގެ ވަޒީފާއާ ގުޅޭގޮތުން ހުރި ސުވާލުތަކާއި، އެ މީހަކު އެދޭގޮތާއި، ހުރި ކަންބޮޑުވުންތަކާ ގުޅޭގޮތުން މުޢާމަލާތްކުރުމަށް އެހީތެރިވެދިނުމާއި، ވަޒީފާގެ ކަންކަމުގައި ޢަމަލުކުރަން އެ މީހަކު އެދޭގޮތާއެކު ވަކާލާތުކޮށްދިނުން؛

(6) އެ މީހެއްގެ ވަޒީފާއާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރަންޖެހޭ ކަންކަމުގައި ވަޒީފާދޭ ފަރާތާއެކު މަޝްވަރާކުރުން؛

(7) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤުތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް އެހީތެރިވެދިނުން.

(ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ޢައްޔަންކުރާ ވަޒީފާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބެއްގެ ފަރާތަކުން ވަކި ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރަން އެދުން ނަމަވެސް، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ ޙުކުމްދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ކަމުގައިވާނަމަ، އެނޫންގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް އެ މީހަކަށް އެދިދާނެއެވެ.

ވަޒީފާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބު ޢައްޔަންކުރުމާބެހޭ އިޖުރާއަތު

78. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ވަޒީފާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބެއް ޢައްޔަންކުރަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ލިޔުމުންނެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޢައްޔަންކުރާ ފަރާތަކީ، އުމުރުން

18 (އަށާރަ) އަހަރު ފުރިފައިވާ ހުރުންނިންގެ ޒާބިތުކަންހުރި މީހަކަށް ވާންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ފުރިހަމަކުރާ ޝަރުތުގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ކަންކަން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޓަކާއި ދިރިއުޅުމުގެ މިހާރު ހުރުންނިންގެ ޒާބިތުކަން ހުރި މިހާރުކަމާ، އެ މިހާރުގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެކްރެޑިޓްކަން ޕްރޮވައިޑަރުންނަކަށް މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ބަލައިގަންނަކާ ފަރާތުން ބަދަލުކުރުމުގެ އިސްތިޢާރު އެ މީހަކަށް ދީގެންވެއެވެ.

(ބ) ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެކްރެޑިޓްކަން ޕްރޮވައިޑަރުން ލަސްދޭންޖެހޭ ގޮތުގައި ބަހައްޓަންކަމުވާ ކުރުން ނިމުމަކަށް ގެނެވުނުން، ނުވަތަ އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުން އެހެން ފަރާ ހުރަސްއެޅުން ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެކްރެޑިޓްކަން ޕްރޮވައިޑަރުން ފަރާތެއްގެ ގޮތުގައި އެ ފަރާތް ދެމިހުންނާނެއެވެ.

ދިހަވަނަ ބާބު

ފޮސްޓަރ ކެއަރ ޕްރޮވައިޑަރުން

ފަރުވާ ދޭ ފަރާތުގެ ހުރުން ދިނުން

79. (ހ) ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއް ދޭ ފަރާތަކަށް އެ ފަރުވާ ދޭންވާނީ އެ ފަރާތުގެ ހުރުމާއިކުގައެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށް ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދޭ އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ހުރުން ދިރާސާކުރަން ބަލާނީ:

(1) އެ ފަރާތަކީ ރުހުން ދިނުމުގެ ގާބިލުކަން ހުރި ފަރާތެއްނަމަ؛ އަދި

(2) ފަރުވާއާގުޅޭ މައުލޫމާތު އެ ފަރާތަކަށް ދީފައިވާނަމަ؛ އަދި

(3) މަޖުބޫރު ކަމެއްނެތި އެ ކަމަށް އެ ފަރާތުން ރުހުނުނަމަ؛ އަދި

(4) ރުހުން އަނބުރާ ގެނައުމަކަށް އެ ފަރާތުން ނިންމާފައި ނުވާނަމަ.

(ނ) ނަފްސާނީ ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތަކަށް ފަރުވާކުރުމަށް ކުރެވޭންހުރި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އެ ފަރާތަކަށް ފަރުވާއާމެދު އަމިއްލައަށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް، މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާއާގުޅޭ މައުލޫމާތު އެ ފަރާތަކަށް ދީފައިވާކަމަށް ބަލާނީ:

(1) ބައްޔާގުޅޭ މައުލޫމާތާއި، ފަރުވާއާގުޅޭ މައުލޫމާތާއި، ފަރުވާގެ ތާވަލާއި ބޭނުމާއި ފަރުވާދޭންޖެހޭ މުއްދަތު އެ ފަރާތަކަށް ބުނެދީފައިވާނަމަ؛ އަދި

(2) ދެވޭ ފަރުވާގެ ފައިދާއާއި، ދިމާވެދާނެ ނުރައްކާތަކާއި ހާސިލުކުރެވޭނެކަމަށް ލަފާކުރާ ނަތީޖާ އެ ފަރާތަކަށް ބުނެދީފައިވާނަމަ؛ އަދި

(3) އެ ފަރާތުން ސާފުކުރުމަށް އެދޭ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދީފައިވާނަމަ؛ އަދި

(4) އެނޫންވެސް ފަރުވާއާގުޅޭ އެންމެހައި މައުލޫމާތު ދީފައިވާނަމަ.

ރުހުން ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރުން

80. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 79 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ، ބައްޔަށް ފަރުވާ ހޯދުމަށާއި، ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ރުހުން ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި މީހެއް ކަމަށް ބެލެވޭނީ އަންނަނިވި ސިފަތައް އެ މީހާގެ ކިބައިގައި ފެނިގެންވާނަމައެވެ.

(1) ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ނުގެންދިއުމަށް އަމިއްލައަށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް، މި ޤާނޫނުގެ 79 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ދީފައިވާ މައުލޫމާތު ފަހުމްވުން؛

(2) މި ޤާނޫނުގެ 79 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ދޭ މައުލޫމާތު ހަނދާންކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވުން؛

(3) ބަލީގެ ބާވަތުން، އެ ބައްޔަށް ފަރުވާ ހޯދުމަށް އިންކާރުކޮށްފިނަމަ ނުވަތަ ފަރުވާ ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް އެދޭނަމަ، އެ ކަމުން ނިކުމެދާނެ ނަތީޖާ އެނގުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވުން؛

(4) މި ޤާނޫނުގެ 79 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ފަރުވާއާ ގުޅިގެން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާއަށް ފޯރުކޮށްދޭ މައުލޫމާތު، އަނގަބަހުން ނުވަތަ އިޝާރާތަކުން ނުވަތަ އެނޫންވެސް ގޮތަކުން އެ މީހަކަށް ފަހުމްވާނެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްދިނުމުން، އެ މައުލޫމާތުތައް

ސާފުވެއްޖެކަމަށް އެފަދަ ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް އަންގައިދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން އެ މީހަކަށް ލިބިފައިވުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އަންނަނިވި ހާލަތްތަކުގައި، އެއްވެސް މީހަކީ ނަފްސާނީ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް މީހެއް ކަމަށް، ހަމައެކަނި އެ ސަބަބަކަށްޓަކައި ބަލައިގެންނުވާނެއެވެ.

(1) ހައި-ރިސްކް ނުވަތަ ނަފްސާނީގޮތުން ބޮޑު (ނުވަތަ ސިވިއަރ) ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ކަމަށްވުން؛

(2) ޓެކްނިކަލް ބާވަތުގެ މަޢުލޫމާތު އެ މީހަކަށް ފަސޭހައިން ފަހުމްވާގޮތް ނުވުން؛

(3) ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ނުގެންދިއުމަށް ނިންމި ނިންމުމާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ކުޑަ ހިނދުކޮޅަކަށް ހަނދާންކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވުން؛

(4) ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ނުގެންދިއުމަށް ނިންމާ ގޮތް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް އަންގައިދިނުމުގައި އެހެން މީހެއްގެ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވުން؛

(5) ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ، އެ މީހަކަށް ނޭދެވޭ ނަތީޖާއެއް ފޯރުކޮށްދޭނެ ނިންމުމަކަށްވުން؛

(6) އެ މީހާ، ވަކި އުމުރުފުރައެއްގެ މީހަކު ކަމަށްވުން.

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކީ ޙުކުމްދިނުމުގެ ޒާބިތުކަން ނެތް މީހެއްކަމަށް ކަނޑައަޅަންވާނީ، ފަރުވާއާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ފަސޭހަ ބަހުން ދިނުމާއި، ބަސް ތަރުޖަމާކޮށްދިނުމާއި، އޭނާ ޚިޔާރުކުރާ އެހީތެރިއެއްގެ އެހީތެރިކަން ހިމެނޭގޮތުން، އެކަށީގެންވާ އެހީތެރިކަން އޭނާއަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށްފަހުގައެވެ. އަދި ޙުކުމްދިނުމުގެ ޒާބިތުކަން ދެނެގަންނަންވާނީ ކޮންމެ ނިންމުމަކަށް ވަކިވަކިން، އެ ނިންމުން ނިންމަންޖެހޭ ވަގުތުގައެވެ.

ވޮލަންޓަރީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދޭ ގޮތް

.81 (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު މި ޤާނޫނުގެ 79 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ފަރުވާއަށް ޙުކުމްދީފައިވާނަމަ، އަންނަނިވި ގޮތްތަކުންކުރެ ގޮތަކަށް އެ ފަރާތަކަށް ފަރުވާދެވިދާނެއެވެ.

(1) އައުޓްޕޭޝަންޓް ފަރުވާ ދިނުން؛

(2) ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުން؛

(3) ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ދިނުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އަމަލުކުރާނެގޮތް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ޙުކުމާއެކު، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދާއިރު، އެ ފަރާތުގެ ސިއްޙީ ޙާލަތު ބަދަލުވެއްޖެނަމަ، އަމަލުކުރާނެގޮތް ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ސާފުކުރަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމުގެ އިތުރުން ރުހުންދޭނެ ފަރާތެއް ޢައްޔަނުކުރުމާގުޅޭ މަޢުލޫމާތާއި، އެޑްވާންސް ޑިރެކްޓިވް ހެލްތު ޖެނެޓިކް އެކުލަވާލަން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމާއެކު، އަދި ފަރާތުން އެދޭނަމަ އަދި ކަންކުރުމުގެ އިންތިޒާމު އަދި ފަރާތަކުން ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ހަމަޖެއްސައިދިނުންވާނެއެވެ.

(ބ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ރުހުމާއެކު، މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ފަރުވާ ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ނިންމާނީ ސައިކިއެޓްރިސްޓަކަށެވެ.

(ޅ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ރުހުމާއެކު، އެ ފަރާތެއް ހުރި ތަނަކުން އެ ފަރާތެއްގެ ބާވަތު ދެނެގަތުމުގައި އަމަލުކުރަން ގޮތާއި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް ނުވަތަ އޮންލައިން ޕްލެޓްފޯމެއް މެދުވެރިކޮށް ބާވަތު ދެނެގަތުމުގެ އުސޫލަކަށް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ވޮލަންޓަރީ ގޮތުން ރުހުންދީފައި ބާވަތްތަކުގައި އަމަލުކުރަން އުސޫލު

82. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު މި ގާނޫނުގެ 79 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރުހުންދީފައި ފަރާތެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ފަރާތެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދަންވާނީ މި ގާނޫނުގެ ނުވަވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އެޑްވާންސް ޑިރެކްޓިވް ހެލްތު ޓްރީޓްމަންޓްގައި ބަޔާންކުރާގޮތުގެ މަތިން، އެ ފަރާތެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަންދޫބެއް ކަނޑައަޅައިފިނަމަ، އެ މަންދޫބުގެ ރުހުމާއެކުގައެވެ.

ރުހުންދިނުމުގެ ޙައްޤުގެ ދަށުން ދޭ ފަރާތަކުން ރުހުން ނުދިނުން

83. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ރުހުންދިނުމުގެ ޙައްޤުގެ ދަށުން ރުހުންދީފައިވާ ފަރާތެއްކަމުގައިވާނަމަވެސް، އެ މީހަކު ފަރުވާއަށް ރުހުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، އޭނާގެ ފަރާތުން އެހެން އެއްވެސް މީހަކަށް އޭނާގެ ފަރުވާއަށް ރުހުމެއް ނުދެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެ މީހަކީ، މި ޤާނޫނުގެ އެގާރަވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ ނަފްސާނީ ފަރުވާއަށް ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ފަރާތެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ފަރާތެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެއެވެ.

ކުޑަކުދިންގެ ރުހުން ދިނުމާގުޅޭ އުސޫލުތައް

84. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުޑަކުދިންގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދަންވާނީ އެ ކުދިންގެ ފަރުވާއާގުޅޭ ކަންކަމުގެ ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު އެ ކުދިންނަށް ހިއްސާކުރުމާއެކު، އެ ކުދިންގެ ބައިވެރިވުމާއެކުގައެވެ.

(ށ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުޑަކުއްޖަކީ، އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރާއި 18 (އަށާރަ) އަހަރާ ދެމެދުގެ ކުއްޖެއްނަމަ، އަދި އެއީ، މި ޤާނޫނުގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ ކުއްޖެއްނަމަ، އެ ކުއްޖެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދާނީ އެ ކުއްޖެއްގެ ރުހުމާ އެކުގައެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ރުހުންދޭ ކުއްޖަކީ އޭނާގެ ސިއްޙީ ޙާލަތާއި ފަރުވާއާގުޅޭ ކަންކަމުގައި ގޮތެއް ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ ފަރާތެއްކަން ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، ފަރުވާދޭ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ފަރުވާއާގުޅޭ ގޮތުން ފޯރުކޮށްދޭ މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ ފަރުވާގެ ބޭނުމާއި، އެ ފަރުވާއަކީ އިންކާރުކޮށްފިނަމަ ނިކުމެދާނެ ނަތީޖާ ދެނެގަތުމުގެ ޤާބިލުކަން އެ ކުއްޖަކަށް ލިބިފައިވާ މިންވަރު؛

(2) ފަރުވާއާގުޅޭ ގޮތުން ފޯރުކޮށްދޭ މައުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ފަރުވާ ހޯދުމާ ގުޅޭގޮތުން ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން އެ ކުއްޖަކަށް ލިބިފައިވާ މިންވަރު؛

(3) ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން އެ ކުއްޖާ ބޭނުންވާ ގޮތެއް ބަޔާންކުރަން އެނގޭ މިންވަރު.

(ރ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުޑަކުއްޖަކީ، އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރުން ދަށުގެ ކުއްޖެއްނަމަ، އޭނާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދާނީ އޭނާގެ ބެލެނިވެރިއާގެ ރުހުމާއެކު، އެ ކުއްޖާގެ ބައިވެރިވުމާއެކުގައެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ފަރުވާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމަށް މި މާއްދާ ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.

(1) ސްކޫލް މާޙައުލުގައި ކުދިންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓްގެ ހިދުމަތްތައް ދިނުން؛

(2) މުޖުތަމަޢުގައި ކުދިންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ ސައިކޯސޯޝަލް ސަޕޯޓްގެ ހިދުމަތްތައް ދިނުން.

(ޅ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުޑަކުއްޖެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އޭނާގެ ބެލެނިވެރިޔާއަށް ފަރުވާއާގުޅޭ އެންމެހައި މައުލޫމާތު ދޭންވާނެއެވެ.

(ކ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުއްޖާއަށް ފަރުވާ ދިނުމާގުޅޭ އެންމެހައި ކަންކަމުގައި އެ ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔާއާއި، ފަރުވާދޭ

ފަރާތުން އަބަދުވެސް އިސްކަންދޭންވާނީ ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތު ރިޢާޔަތްކުރުމަށެވެ.

(ޅ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުއްޖަކަށް ފަރުވާދެނީ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ކުއްޖެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން އިންތިޒާމުކުރަންވާނީ، ފަރުވާ ހޯދާ އުމުރުން 18 (އަށާރަ) އަހަރުން މަތީގެ ފަރާތްތަކާ ވަކިންނެވެ.

85. **ކުއްޖާ ނުވަތަ ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔާ ރުހުން ދިނުމަށް އިންކާރުކުރުން**

(ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ، އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރުން ދަށުގެ ކުއްޖާއަށް ފަރުވާ ދިނުމަށް އޭނާގެ ބެލެނިވެރިޔާ އިންކާރުކުރާ ހާލަތުގައި، އެ ފަރާތުގެ ރުހުން ހޯދުމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުން މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ކުއްޖާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ނުގެންދިއުމުން އެ ކުއްޖާއަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމަށާއި، ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުއްޖާގެ މަސްލަޙަތަށް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތްކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކަށް ޔަޤީނުކުރެވޭނަމަ، އެ ކުއްޖެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތުގައި، އެ ކުއްޖެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދަންވާނީ ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައާއެކުގައެވެ.

86. **ރުހުން ދެވޭ ފަރާތްތަކަށް އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރުގެ އުސޫލު ނުހިނގުން**

ނަފްސާނީ ބައްޔަކަށް ފަރުވާ ހޯދާ ފަރާތަކީ ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތެއްކަމާއި، ރުހުމާއެކު ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ފަރާތެއް ކަމަށް ނިންމާ ހާލަތުގައި، އެ ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް މި ޤާނޫނުގެ އެގާރަވަނަ ބާބުގައި

ކަނޑައަޅާފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް ކެއަރގެ އުސޫލުތަކެއް ނުހިނގާނެއެވެ.

އެގާރަވަނަ ބާބު
އިންޓެލިޖެންސް ކެއަރ ޚިދުމަތްދިނުން

އެއްވަނަ ބައި - ޢާންމު އުސޫލު

އިންޓެލިޖެންސް ކެއަރ ޚިދުމަތްދިނުމުގެ އުސޫލު

87. (ހ) ސަރވިސް ބައްދަލުކުރާ ދިރިއުޅުންދާ މިފަދަ ހުރުމަތްތެރިކަމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ފަރާތްތައް ކަމުގައިވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ފުރާނައަށް ނުރައްކާވާ ބަލިތަކުގައި އެ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ސަބަބުތަކުން ފަރުވާދޭން މިހާރުވަނީ، އޭނާގެ ފަރުވާއަށް ހުރުމަތްތެރިކަމާއެކު މި ޤާނޫނުގެ 63 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކުން ދީ ހުރުމަތާއެކު އޭނާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތުގައި ސަރވިސް ބައްދަލުކުރާ ދިރިއުޅުންދާ މިހާރު ފަރުވާ ދިނުމުގައި ހުރިހާ ނުރައްކާތަކެއް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ހުރުމަތްތެރިކަމާއެކު ދެނެގަނެ އެ މިހާރު ފަރުވާ ދިނުމުގައި އޭނާ އެކަށީގެންވާ ނުވަތަ ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ނުވާނެއެވެ.

އިންޓެލިޖެންސް ކެއަރ ޚިދުމަތްދިނުމުގައި ނަގަހައްޓަންޖެހޭ އަސާސްތައް

88. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ސަރވިސް ބައްދަލުކުރާ ދިރިއުޅުންދާ މިހާރު އިންޓެލިޖެންސް ކެއަރ ޚިދުމަތްދިނުމުގައި، އެ ފަރާތް ދިރިއުޅުމުގައި ސަލާމަތާ އެއްގޮތަށް ފަރާތްތަކުން އެ މިހާރު ފަރާތް ޚިދުމަތްދޭން ޖެހޭ އަސާސްތަކާ މުޅިން ބިނާކުރެވެ.

(ހ) އެ މީހެއްގެ ދަރިފަދައިން އިސްކަންދީގެން، އާއިލާގެ މީހުންނަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ މީހުންނަށް ހިތްހަމަޖެހޭ

ޙާލަތެއްގައިވެސް އެންމެ ކުޑަމިނަން ހިފެހެއްޓެވިގެން އެ މީހަކަށް
އިންތިޚާބީ ކެމްޕޭން ފަންޑުކުރުމުން، ނުވަތަ އެކަމަށްޓަކައި އެ
މީހެއްގެ ޙަރަކާތް ފަންޑުކުރަން އެސިސްޓަންސްދޭ ދިނުން؛

(ށ) އިންތިޚާބީ ކެމްޕޭނަށް، އޭގެ ޓްރެޜަރަރ އެ މީހަކަށް ފައިދާކުރާން ކަމަށް ނުންކަން؛ އެހެންނަމަވެސް، އެ ފަރާތް ނަމުބަރުތަކެއް މީހެއްގެ ބަޔަ ޙަރަކާތް އިސްތިރާން ގޮސްފަ އެ މީހެއްގެ ފަރާތުން ނިޔަލަތާ ޙަރަކާތް ފޮނުވިފަން އެކަށީގެންވާ ޙަރަކާތްތަކައި، އިންތިޚާބީ ކެމްޕޭން ފަންޑުކުރުމުން؛

(ނ) އިންތިޚާބީ ކެމްޕޭން ފަންޑުކުރުމުގައިވެސް، ފަރާތަކުގެ ކަންކަމުގައި އަމަލުކުރަން އެ މީހާ އުފުލޭ ބަލައި، ދިވެހިރާއްޖޭން އެކަން ބަލަހައްޓާކަށް މަސައްކަތްކުރަން.

ދިހަވަނަ ބައި – ސިޔާސީ ޙަރަކާތް ފަންޑުކުރުން

89. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޓަންކުރެވިފައިވާ ވެރިޔާ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ މީހުނާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން އެ ގޮތުގައި ހުރިހާ ބާރުތަކެއް ކުރުމާ ބެހެއްޓުމަށް ފަރާތެއް މަސައްކަތްތަކާއި މީހެއް ނުންނަވަން، އަށާރު ފިރިހެނުން ނުވަތަ އަންހެނުން ނުވަތަ ބޭރުގެ ފަރާތަކުން ނުވަތަ އުމުރުން 18 (އަށާރަ) އަހަރު ފުރިފައިވާ ދަރިއަކުން ނުވަތަ ފަރާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފަންޑުކުރާ މަސްދޫކަން ވަކިކުރުމަށް، އެހެނިހެން ފަންޑުކުރުމަށް ފަރާތް ފަންޑުކުރުމުގައި ސިޔާސީ ޙަރަކާތް ފަންޑުކުރުން ގެންދަވާށެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރާއްޖެއިން ބޭރުން ހުރެ ފައިސާ ލިބުން ފަރާތް ފަންޑުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތް

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙަރަކާތެއްކުރުމުގައި، އެ ފަރާތެއް ހުރި ތަނަކުން އެ ފަރާތެއްގެ ޙަރަކާތް ފަންޑުކުރުމުގައި ބަލަހައްޓާނެ ގޮތް އިސްލާޙުކުރެވޭ މަސައްކަތް ނުވަތަ އެންމެހާ ފުރިހަމަކަން

މެދުވެރިކޮށް ހާލަތު ދެނެގަތުމުގެ އުސޫލުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ސިއްޙީ ހާލަތު ދެނެގަތުން

90. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 89 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތްތަކުގައި އެ ފަރާތެއް ފަރުވާ ހޯދުމަށް ގެންދާ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ތަނަކުން، ސައިކިއެޓްރިސްޓެއް، ޑޮކްޓަރެއް ނުވަތަ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތެރިއަކު އެ ފަރާތެއްގެ ސިއްޙީ ހާލަތު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެސެސްމަންޓެއް ހަދަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެ ފަރާތުގެ ސިއްޙީ ހާލަތު ބެލުމަށް އެސެސްމަންޓް ހަދަނީ ޑޮކްޓަރެއް ނުވަތަ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތެރިއަކުނަމަ، އެ ފަރާތްތަކުން އަންނަނިވި ޑޮކްޓަރުންގެ ގޮތަކަށް ނިންމަންވާނެއެވެ.

(1) ފަރުވާދޭން ނުޖެހޭކަމަށް؛

(2) އެ ފަރާތަކީ ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތެއްކަމާއި، ރުހުމާއެކު ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަކަށް ރިފަރކުރުމަށް؛

(3) އިމަރޖެންސީ ފަރުވާ ބޭނުންވާނަމަ، އެ ވަގުތަކަށް ބޭނުންވާ އިމަރޖެންސީ ފަރުވާ ދިނުމަށް؛

(4) ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުމަށް ރިފަރކުރުމަށް.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ނަފްސާނީ

ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް އެ ވަގުތަކަށް ބޭނުންވާ އިމަރޖެންސީ ފަރުވާ ދިނުމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ހުއްދަ ދޫކުރާނީ، އަންނަނިވި ސަބަބުތަކަށްޓަކައި އެކަންޏެވެ.

(1) އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނުވަތަ ފުރާނައަށް، ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ ސަބަބުން އެހެން މީހަކަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވުން ހުއްޓުވުމަށް؛

(2) އެ މީހެއްގެ ބަލި ހާލަތު އިތުރަށް ގޯސްވުން ހުއްޓުވުމަށް.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް އިމަރޖެންސީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމާގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތައް ޑިޕާޓްމަންޓުން އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެ ފަރާތުގެ ސިއްހީ ހާލަތު ބަލައި، ސައިކިއެޓްރިސްޓެއްނަމަ، އެ ފަރާތަކީ މި ޤާނޫނުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރގެ ސަބްޖެކްޓެއް ފުރިހަމަވާ ފަރާތެއްކަމާ ބެލުމަށްޓަކައި މި ޤާނޫނުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމެންޓެއް ހަދަންވާނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އިމަރޖެންސީ ފަރުވާ ދޭންވާނީ، ނުރައްކަލެއް ހުއްޓުވުމަށް ބޭނުންވާ އެންމެ ކުރު މުއްދަތަކަށެވެ. އެ ފަރުވާ ދިނުން ސަބަބާއި ދިން ފަރުވާ ލިޔެ، އެ މީހާގެ މަންދޫބަކަށް ނުވަތަ ޢާއިލާއަށާއި ރިވިއު ބޯޑަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އިމަރޖެންސީ ފަރުވާގެ ގޮތުގައި އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ ދިނުން ނުވަތަ ނިއުރޯސަރޖަރީ ހަދައިގެން

ނުވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން އެ ފަރާތްތަކުގެ ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓެއް ހަދަންޖެހޭކަމަށް ނިންމައިފިނަމަ، އަދި އެ އިންޓަވިއު ހަމަޖެހިފައި ނުވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުމަށްޓަކައި، ސައިކިއެޓްރިސްޓެއް ހުރި ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކަށް އަންގައި އެ ފަރާތްތަކުގެ ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުން މަގު ފަހިކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުން

91. (ހ) ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހަދަންވާނީ، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކަށް އެ ފަރާތެއް ގެންގޮސް ފަރުވާދޭ ފަރާތެއް ޗެކަޕްކޮށެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ އެ ފަރާތެއް ސައިކިއެޓްރިސްޓެއް ހުރި ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކަށް ގެންދެވެން ނެތް ހާލަތުގައި، އެ ފަރާތެއްގެ ސިއްޙީ ހާލަތު ބަލާ ސިއްޙީ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ މަރުކަޒެއްގައި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް ނުވަތަ އޮންލައިން ޕްލެޓްފޯމެއް މެދުވެރިކޮށް ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުން އިންޓަވިއު އެ ފަރާތަކަށް ހަމަޖެއްސިދާނެއެވެ.

(ނ) ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުމުގެ ބާވަތާއި، އެ އެސެސްމަންޓް ހެދުމުގެ މިންގަނޑުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ދިހަވަނަ ބައި - އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުން

ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ

92. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ސައިކިއެޓްރިކް

ގޮތެއް ނިންމުން

އެސެސްމަންޓް ހެދުމަށްފަހު، އެ ފަރާތަކާމެދު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތަށް އަންނަނިވި ގޮތްތަކުންކުރެ ގޮތަކަށް އަމަލުކުރުމަށް ނިންމިދާނެއެވެ.

(1) ފަރުވާދޭން ނުޖެހޭކަމަށް؛

(2) އެ ފަރާތަކީ ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތެއްކަމަށާއި، ރުހުމާއެކު ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެކަމަށް؛

(3) ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް؛

(4) މި ޤާނޫނުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރުގެ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާނަމަ، ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުމެއްގެ ދަށުން ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ދިނުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުމަކީ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި ވަގުތީގޮތުން އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ދިނުމަށް ސައިކިއެޓްރިސްޓް ނިންމާ ނިންމުމެވެ.

ކެއަރ ހޯމްތަކުގެ ދަށުން ފަރުވާ ދިނުން

93. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކީ، ފަރުވާއަށް ރުހުން ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް މީހަކަށް ވެފައި، އޭނާގެ ފަރާތުން އޭނާގެ ޢާއިލާއިން، ނުވަތަ އޭނާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އޭނާ ކަނޑައަޅާފައިވާ މަންދޫބަކު ރުހުންދީގެން ފޯރުކޮށްދޭ އެއްވެސް ފަރުވާއެއް އެ މީހަކަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނީ،

އޭނާއަށް ފޯރުކޮށްދެވޭ ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ފަރުވާދޭ ފަރާތުން އެކުލަވާލާ ކެއަރ ޕްލޭނެއްގެ ދަށުންނެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މި ގާނޫނުގެ 90 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ފަރުވާދޭ ފަރާތެއްގެ ހުއްދައާއެކު އެ ވަގުތަކަށް ފަރުވާ ހޯދާ މީހަކަށް ބޭނުންވާ އިމަރޖެންސީ ފަރުވާއެއް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކެއަރ ޕްލޭން އެކުލަވާލާކަން ނުޖެހޭނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެފަދައިން ފަރުވާ ދިނުމުގައިވެސް އެ މީހެއްގެ ރުހުން ލިބިގަތުން ހޯދައިގެން އެ މީހަކަށް ފަރުވާ ދިނުމަށް އިސްކަންދޭންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކެއަރ ޕްލޭނުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމަނަންވާނެއެވެ.

(1) އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނޭގޮތުން އެ މީހާ ގުޅޭގޮތުން ހެދޭ އެސެސްމަންޓެއް:

i. އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ސިއްޙީ ބޭނުންތަކާއި، ޖިސްމާނީ ސިއްޙީ ބޭނުންތަކާއި، އިޖުތިމާޢީ ބޭނުންތައް؛

ii. އެ މީހެއްގެ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު؛

iii. އެ މީހެއްގެ މާޙައުލުން އޭނާއަށް ހިތްވަރާއި ރައްކާތެރިކަން ދީއްބައިދޭކަމަށް ބެލެވޭ ކަންކަން.

(2) ބޭސްފަރުވާއަންނަވާ ފަރުވާ ހިމެނޭގޮތުން، އެ މީހާ

ގުޅޭގޮތުން އެސެސްކުރެވިފައިވާ އެ މީހެއްގެ ބޭނުންތަކަށް އެކަށީގެންވާ ފަރުވާ؛

(3) އަންނަނިވި ގޮތްތަކުންކުރެ ގޮތަކަށް އެ މީހަކަށް ދެމުންގެންދާ ފަރުވާގެ އިންތިޒާމަކަށް ބަދަލު ގެންނަން ޖެހޭ:

i. އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރގެ ދަށުން ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާދޭ އިންތިޒާމަކުން ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދޭ އިންތިޒާމަކަށް ބަދަލުވުން؛

ii. ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ދިނުމުގައި، އިންވޮލަންޓަރީ ކެއަރގެ އިންތިޒާމަކުން ވޮލަންޓަރީ ކެއަރގެ އިންތިޒާމަކަށް ބަދަލުވުން.

(ރ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ ހާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކެއަރ ޕްލޭން ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ގަވާއިދުން މުރާޖަޢާކުރަންވާނެއެވެ. އަދި ފަރުވާދޭ މަރުކަޒާގައި އެ މީހެއްގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އެ ޕްލޭން އަދާހަމަ ކުރަމުންގެންދަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކެއަރ ޕްލޭން ފަރުވާދޭ ފަރާތުން އެކުލަވާލަންވާނީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ އެޑްވާންސް [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަރުވާގެ ކަންކަން [illegible] [illegible] ގޮތާއި، އެ މީހެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމާއި، [illegible] ފަރުވާއާގުޅޭ ކަންކަމުގައި އަމަލުކުރަން އެ [illegible] އެއްގޮތް [illegible]

ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ.

ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި
އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ
މަންދޫބަން ވާސިލުވުން

94. ފަރުވާ ހޯދާ މީހާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މި ގާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޢައްޔަންކުރެވޭ މަންދޫބަން ފަރުވާގެ މަރުޙަލާގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ފަހިކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(ހ) އެ މީހަކު ހުރި ތަނަކަށް ޒިޔާރަތްކޮށް އޭނާއާ މުޢާމަލާތުކުރުމަށް؛

(ށ) އެ މީހެއްގެ ސިއްރީ ބާޙަޘާއި ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން އެ ފަރާތުން ދެކޭގޮތް ފާޅުކުރުމަށް.

ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ
ފޯރުކޮށްދިނުން

95. (ހ) މި ގާނޫނުގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ނިންމައިފިނަމަ އަމަލުކުރާނެގޮތް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް، ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ނިންމަންވާނީ، އެ ފަރާތެއް ހުރި މާޙައުލުގައި ބަލައިގެން ފަރުވާ ދިނުމަކީ އޭނާގެ ފަރުވާއަށް އެންމެ އުދަގޫ ގޮތްކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް ފެންނަ ހާލަތެއްގައެވެ.

(ނ) ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ނިންމާފައިވާ ފަރާތެއްގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރާނެ މުއްދަތު ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ރ) ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ނިންމާފައިވާ މީހެއްގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ތާރީޚުގައި ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަށް އެ މީހަކު ގެންދިއުމަކީ އޭނާގެ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އޭނާއަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ނިންމުން ބަދަލުކުރުން

96. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތު ބަދަލުވެއްޖެކަމަށް ނުވަތަ ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދެވޭ ފަރާތުގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު، އެ ފަރާތެއް ހުރި މާޙައުލުގައި ބަހައްޓައިގެން އެކަށީގެންވާ ފަރުވާ ނުދެވޭކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް ފެންނަނަމަ، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަށް އެ ފަރާތް އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ސައިކިއެޓްރިސްޓެއްގެ ރިޕޯޓާއެކު ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދެވޭ ފަރާތް ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަށް އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ހުއްދަ [illegible] ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހަށެވެ. އެ [illegible]

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާދޭ ފަރާތުގެ ހާލަތު ކޮންމެ 7 (ހަތެއް) ދުވަހަކުން މުރާޖަޢާކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ފަރާތުގެ ހާލަތު ބަދަލުވެއްޖެކަމަށް ނުވަތަ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ބޭނުންނުވާކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް ފެންނަނަމަ، އެ ފަރާތެއްގެ އެޑްމިޝަން ނިމުމަކަށް ގެނެސް، ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ނިންމަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގައި އެ ފަރާތެއްގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު އެޑްމިޓްކޮށްގެން އެ ފަރާތަށް އިތުރަށް ފަރުވާދޭން ފަރުވާދޭ ފަރާތުން އެދިއްޖެނަމަ، ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައިގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން ސައިކިއާޓްރިސްޓްއެއްގެ ރިޕޯޓާއެކު ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ނ) އެހެން އޮތް ނަމަވެސް، އެ ފަރާތެއްގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު، އަދި މި މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކުރާ ރިޕޯޓާއެކު އެ ފަރާތް އެޑްމިޓްކޮށްގެން އިތުރަށް ފަރުވާ ދިނުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއްގެ ދަށުން އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާދިނުމަށް އެ ފަރާތަށް ދިމާވާ ފަރުވާގެ ހުއްދައިގެ މުއްދަތު ހަމަވާ ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހަށެވެ. އެ މުއްދަތު ހަމަވުމުން އިތުރަށް އެޑްމިޓްކޮށްގެން އެ ފަރާތަށް ފަރުވާދީގެން ނުވާނެއެވެ.

(ޅ) މި ޤާނޫނުގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިސްޓަމްގައިވާ މީހުންގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކޮށް، އެ މީހަކު ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި، ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައިގެ މުއްދަތު ފުރާ ތާރީޚުގައި ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކުން އެ މީހަކު ގެންދިއުމަކީ ފަރުވާދޭ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

(ކ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ހޯމް ބޭސްޑް ކެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިސްޓަމް ބަދަލުކުރާނެގޮތް އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއާތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ

97. މި ޤާނޫނުގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ

ފުރުޞަތު ދިނުމުގައި
އަމަލުކުރާނެގޮތް

ދިނުމުގައި އަމަލުކުރާނީ އަންނަނިވި ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(ހ) ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުމެއްގެ ދަށުން އެޑްމިޓްކުރަން ނިންމާއިރު، އެފަދައިން ނިންމި ސައިކިއެޓްރިސްޓް އެ ނިންމުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި މި ގާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ވަގުތީ ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން، އެ ފަރާތަށް ދިނުމަށް ނިންމާފައިވާ ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުމާ ގުޅޭގޮތުން ރިވިއު ބޯޑުން އަންނަނިވި ގޮތްތަކުން ގޮތަކަށް ނިންމަންވާނެއެވެ.

(1) ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުން ނިންމާފައިވާ ރަނގަޅުކަން؛

(2) ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުން ނިމުމަކަށް ގެނައުމަށް؛

(3) އިތުރަށް ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އެދިފައިވާނަމަ ހުއްދަ ދިނުމަށް ނުވަތަ ނުދިނުމުގެ އަމުރު ނެރުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުމެއްގެ ދަށުން 48 (ސާޅީސްއަށެއް) ގަޑިއިރަށްވުރެ އިތުރަށް އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާދީގެން ނުވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާއިރު، ވަގުތީ ފަރުވާގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އެދޭނަމަ އެކަން ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ފަރުވާގެ އަމުރެއްގެ ދަށުން ފަރުވާދެވޭނީ، ވަގުތީ ފަރުވާގެ މުއްދަތު ހަމަވާ ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހަށެވެ. އެ މުއްދަތު ހަމަވުމުން އިތުރަށް އެޕްލިކޭޝަނެއް އެ ފަރާތަށް ފަރުވާދީގެން ނުވާނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގައި އެ ފަރާތުގެ ޙާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު، އެޕްލިކޭޝަނެއް އެ ފަރާތަށް އިތުރަށް ފަރުވާދޭން ފަރާތުން އެދޭނަމަ، ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައިގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އިތުރު ސައިކިއެޓްރިސްޓެއްގެ ރިޕޯޓާއެކު ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ކ) މި މާއްދާގެ (ބ) އެހެން ގޮތް ނަމަވެސް، އެ ފަރާތުގެ ޙާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު، އަދި މި މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ބަޔާންކުރާ ރިޕޯޓާއެކު އެ ފަރާތް އެޕްލިކޭޝަނެއް އިތުރަށް ފަރުވާ ދިނުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއްގެ ދަށުން އެޕްލިކޭޝަނެއް ފަރުވާދެވޭނީ އެ ފަރާތަށް ދެވިފައިވާ ފަރުވާގެ ހުއްދައިގެ މުއްދަތު ހަމަވާ ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހަށެވެ. އެ މުއްދަތު ހަމަވުމުން އިތުރަށް އެޕްލިކޭޝަނެއް އެ ފަރާތަށް ފަރުވާދީގެން ނުވާނެއެވެ.

(މ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހަޅާ ކޮންމެ ހުށަހެޅުމެއްގައި އެޕްލިކޭޝަނެއް ފަރުވާދޭން މުއްދަތު ރިވިއު ބޯޑުން ނިންމުމުގައި ހުށަހެޅުމުގެ ބާވަތާއި، ނަފްސާނީ ބަލިމަރާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހާގެ ޙާލަތަށް ކޮންމެ ހުށަހެޅުމެއްގައި ވަކިވަކިން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ފ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އެޕްލިކޭޝަނެއް ފަރުވާދީ ފަރާތުގެ ޙާލަތު

ކޮށްގެ 7 (ހަތެއް) ދުވަހަކުން މުރާޖަޢާކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ފަރާތުގެ ޙާލަތު ބަދަލުވެއްޖެނަމަ ނުވަތަ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން އިތުރަށް ފަރުވާ ބޭނުންނުވާކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް ފެންނަނަމަ، އެ ފަރާތެއްގެ އެޑްމިޝަން ނިމުމަކަށް ގެންނަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑުން ނިންމާ ކޮށްގެ ނިންމުމެއްގައި މި މާއްދާގެ (ވ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގެ އިތުރުން، ބާރަށް މުރާޖަޢާކޮށް ރިވިއު ބޯޑަށް އަންގަންޖެހޭ މުއްދަތުތައް ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ކޮށްގެ ހުށަހެޅުމަކާމެދު ރިވިއު ބޯޑުން ނިންމަންވާނީ، ވަގުތީ ފަރުވާގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިންނެވެ. އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ރިވިއު ބޯޑުން ނިންމުމެއް ނުނިންމައިފިނަމަ، އެ މީހާގެ އެޑްމިޝަން ނިމުމަކަށް ގެންނަންވާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އޭނާ ރުހޭނަމަ، ވޮލަންޓަރީ ކަމަކުގެ ދަށުން ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެއެވެ.

ރުހުމާއެކު ފަރުވާ ދިނުމަށް އިސްކަންދިނުން

98. މި ޤާނޫނުގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ދިނުމަށް ނިންމާ ޙާލަތެއްގައިވެސް، ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ ޢާއިލާއާ ނުވަތަ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އޭނާއަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޢައްޔަންކޮށްފައިވާ މަޝްވަރާ ބައިވެރިކުރަންވާނެއެވެ. އަދި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހާގެ ބައިވެރިވުން [illegible] މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ. އަދި ބައިވެރިވުން އޭނާގެ މިނިވަންކަން ހަނިކުރުމަކާ ނުލައި ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އިސްކަންދޭންވާނެއެވެ.

ބާރަވަނަ ބާބު

ޚާއްޞަ ޙާލަތްތަކުގައި ދޭ ފަރުވާ

ޚާއްޞަ ފަރުވާ ދިނުން

99. ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކަށް ވަކި ޚާއްޞަ ފަރުވާއެއް ބޭނުންވާކަމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެފަދަ ފަރާތްތަކަށް މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ޚާއްޞަ ފަރުވާދީފާނެއެވެ.

އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ

100. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކަށް ފަރުވާގެ ގޮތުގައި އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީދިނުމަކީ، އެ ފަރާތުގެ ރުހުމާއެކުގައެވެ. އަދި އެ މީހެއްގެ ރުހުން ނެތި، އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ ދިނުމަކީ މި ޤާނޫނުން ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

(ށ) އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ ދިނުމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ނިންމައިފިނަމަ، އެ ފަރުވާގެ ޤިޔާސްތަކާއި ފަރުވާއިން ވަގުތީ ގޮތުންނާއި ދާއިމީގޮތުން ލިބިދާނެ ގެއްލުންތަކާގުޅޭ އެންމެހައި ތަފްސީލުކޮށް އެ ފަރާތަށާއި، އެ ފަރާތުގެ ޢާއިލާއަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ފަރުވާދެވޭނީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެ ފަރާތުގެ ރުހުން ލިބުމުން [illegible] ފަރުވާގެ ހުއްދައަށް އެދި ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހަޅައި އެ ބޯޑުން ހުއްދަ ދިނުމުންނެވެ.

(ރ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކަށް، ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން މަސްލް ރިލެކްސަންޓް އަދި އެންސެތީސިއާ ދިނުމަކާނުލައި އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ ދިނުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ބ) ނަފްސާނީ ބައްޓަނާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ ކުޑަކުދިންނަށް، ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ ދިނުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ޅ) ނަފްސާނީ ބައްޓަނާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކަށް ފަރުވާގެ ގޮތުގައި އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ ދިނުމަށް ނިންމުމުގައި، ތެރަޕީ ދިނުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުން

101. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޓަނާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކަށް، ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދޭނީ، އެ މީހަކީ ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ އަދި އެ ފަރުވާއަށް ރުހުންދިނުމާއެކު، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހާއްސަ ހާލަތްތަކުގައި އެކަންޏެވެ. އެހެން ހާލަތްތަކުގައި، އެ މީހަކަށް ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ބައްޓަނާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކު ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުމަށް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ އެޑްވާންސް ޑިރެކްޓިވް [illegible] [illegible] ނުވަތަ އެ މީހަކު ކަނޑައަޅާފައިވާ މަންދޫބެއް [illegible] ދޭ ރުހުމަކީ މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށް ރުހުން ދިނުން ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އަންނަނިވި ހާލަތްތަކުގައި މިބި ފަރާތްތަކަށް، ނަފްސާނީ ފަރުވާ ދިނުމުގެ އަސްލު ފަށް ޚިޔާލުތަކުގެ ގޮތުގައި، އެ ބައްޓަން ފަރުވާދެވޭނެ ގޮތެއްގެމަތިން

އެ މީހެއްގެ ސިކުނޑީގެ މަސައްކަތަށް ނުވަތަ ސިކުނޑިން ބައެއް އުނިކުރުމަށް ކުރެވޭ ޕްރޮސީޖަރއަކަށެވެ.

(1) ބޮޑު (ނުވަތަ ސިވިއަރ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކަށް އެހާތަނަށް ކޮށްފައިވާ ފަރުވާއަކުން އެ ބަލި ރަނގަޅުކުރެވެން ނުވުން ނުވަތަ އެ ބައްޔަށް ލުޔެއް ލިބުން ނުވުން؛

(2) އެ ބައްޔެއްގެ ސަބަބުން އޭނާގެ ދިރިއުޅުމަށް ނޭދެވޭ އަދި ގެއްލުންދެނިވި އަސަރުތަކެއް ކުރަމުންދިއުން.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު، ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ސައިކޯސަރޖަރީ ހެދުމަށް ރުހުން ދިނުމަށްފަހު، އެ ފަރުވާ އެ ފަރާތަކަށް ދިނުމުގެ ކުރިން ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދަ ހޯދަންވާނެއެވެ. ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައަކާނުލައި، މި މާއްދާގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން އެ މީހަކަށް ސައިކޯސަރޖަރީއެއް ނުހެދޭނެއެވެ.

(ބ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް، ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ސައިކޯސަރޖަރީ ހެދުމަށް ރިވިއު ބޯޑުން ހުއްދަދެވޭނީ، އަންނަނިވި ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

(1) ސައިކޯސަރޖަރީއާގުޅޭ އެކަށީގެންވާ މަޢުލޫމާތު ލިބިގެން، އެ މީހަކު ލިޔުމުން ރުހުން ދީފައިވުން؛ އަދި

(2) ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ހަދާ ސައިކޯސަރޖަރީއަކީ އެ މީހަކަށް އެންމެ ފައިދާހުރި އަދި ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ފަރުވާއެއްކަން ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވުން؛ އަދި

(3) އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ބައްޔަކަށް އެހާތަނަށް ކޮށްފައިވާ ބޭސްފަރުވާއަކުން ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެހެން ފަރުވާއިން އެ ބަލި ރަނގަޅުނުކުރެވުން ނުވަތަ އެ ބައްޔަށް ލުއެއް ނުލިބުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުމަށް [illegible] ކުރުމަކީ، އެ ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން އެކަށީގެންވާ މައުލޫމާތު ލިބިގެން [illegible] [illegible] [illegible] ބޭނުން ކަށަވަރުކުރުމުގައި، އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް [illegible] [illegible] ކަންކަމުގެ [illegible] [illegible] ކޮށްފައިވާ ކަންކަމާއި، އެ ކަންކަމުން [illegible] ފަދަ [illegible]، [illegible] މުއްދަތާއި، [illegible] [illegible] [illegible] އެ މީހަކަށް ބުނެދީފައިވުން؛

(2) އެ މީހަކަށް ނިއުރޯސަރޖަރީއާމެދު އަމިއްލައަށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް، ނިއުރޯސަރޖަރީގެ ފައިދާއާއި، ދިމާވެދާނެ ނުރައްކާތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] އެ މީހަކަށް ބުނެދީފައިވުން؛

(3) ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެ ފަރާތަކުން ބުނެދީފައިވުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ނަފްސާނީ

ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ހަދާ ނިއުރޯސަރޖަރީއަކީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް އެންމެ ފައިދާހުރި ފަރުވާއެއްކަން ކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުން، ރިވިއު ބޯޑުން އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ނިއުރޯސަރޖަރީއަކީ ނަފްސާނީ ބައްޔެއް ރަނގަޅުކުރުމަށް ނުވަތަ އެ ބަލީގެ އަލާމާތްތަކަށް ލުއެއް ލިބޭގޮތް ހެދުމަށް އެ މީހަކަށް ފައިދާވާނެ ފަރުވާއެއްކަން؛

(2) ނިއުރޯސަރޖަރީ ނުހެދިއްޖެނަމަ، އެ މީހަކަށް ދިމާވެދާނެ އުނދަގޫތައް ނުވަތަ ލިބިދާނެ ގެއްލުން؛

(3) ނިއުރޯސަރޖަރީގެ ބަދަލުގައި އެ މީހަކަށް ފައިދާހުރި، އަދި އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ލިބެންހުރި އެހެން އެހެން ފަރުވާއެއް އެ މީހަކު ޚިޔާރުކުރުމުގެ ފުރުސަތު އޮތްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން؛ އަދި، އެފަދަ ފަރުވާއެއް ޚިޔާރުކުރުމުގެ އޮތްނަމަ، އެއާމެދު އެ މީހާގެ ދެކޭގޮތް؛

(4) ނިއުރޯސަރޖަރީގެ ފައިދާއާއި، ސަރޖަރީގެ ސަބަބުން ދިމާވެދާނެ ނުރައްކާތަކާއި، ސަރޖަރީއަށްފަހުގައި ހާސިލުކުރެވޭނެކަން ލަފާކުރާ ނަތީޖާއާއި، އެ ކަންކަމާމެދު އެ މީހާގެ ދެކޭގޮތް.

(ހ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑަށް ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހެޅުމާއި، ރިވިއު ބޯޑުން ހުއްދަ ދިނުމުގައި އަމަލުކުރާނެ އިޖުރާއަތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ވ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުޑަކުދިންނަށް، ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުން ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(މ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ފަރުވާގެ ގޮތުގައި ނިއުރޯސަރޖަރީ ހެދުމަށް ނިންމުމުގައާއި، ސަރޖަރީ ހެދުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ސާދަވަނަ ބާބު

ބަންދުގައި ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުކަޒުގައި ތިބޭ ކުޑަކުދިންނާއި ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ކުޑަކުދިންނަށް ފަރުވާ ދިނުން

އެއްވަނަ ބައި - ބަންދުގައި ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުކަޒުގައި ތިބޭ ކުޑަކުދިން

ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހިފެހޭ ކުޑަކުދިން

102. (ހ) މި ބައިގެ ބޭނުމަށް ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހިފެހޭ ކުޑަކުދިންނަކީ، ބަންދުގައި ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުކަޒުގައިވާ މީހުންނާއި، މި ބާބުގެ ދެވަނަ ބައިގައި ބަޔާންކުރާ ކުޑަކުދިން ފިޔަވައި ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ، ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގައި ހިފެހޭ އެއްވެސް އިދާރާއަކާ މުއާމަލާތް ކުރަންޖެހިފައިވާ މީހުން ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "ބަންދުގައިވާ މީހުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ މީހުންނަށެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުކަޒުގައިވާ މީހުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޖިނާއީ ކުށެއް

ކުރިކަށް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެ، އޭނާގެ މައްޗަށް ހުކުމް ކަނޑައަޅައި، އެ ހުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ މީހުންނަށެވެ.

ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ ނުވަތަ ބަންދުގައިވާ މީހުން ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތައް ތަމްރީނުކުރުން

.103 (ހ) ބަންދުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި ހުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ މީހުންގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ އިދާރާތަކުން، އެ މީހުން ބަލަހައްޓާ އޮފިސަރުންނަށް އެކަށީގެންވާ ތަމްރީނުދޭންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ބަންދުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި ހުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ މީހުންގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުން ބަލަހައްޓާ އޮފިސަރުންނަށް ތަމްރީނުދޭނީ އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނޭ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(1) ނަފްސާނީ ސިއްޙަތާގުޅޭ އާންމު ޢަލާމާތްތައް ދެނެގަތުން؛

(2) ކްރައިސިސްގެ ހާލަތްތައް މެނޭޖުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޑީ-އެސްކަލޭޝަންގެ އުކުޅުތައް؛

(3) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް އަޅާލުމާއި، ފަރުވާ ދިނުމާބެހޭ ގާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި ސިޔާސަތުތައް ދެނެގަތުން؛

(4) ކުޑަކުދިންނާއި ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާމެދު އަމަލުކުރުމާބެހޭ އެންމެ ރަނގަޅު އުސޫލުތައް؛

(5) ނަފްސާނީ ހިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންނާއި ކަމާބެހޭ އެހެން ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރާނެ ގޮތްތައް؛

(6) ޓްރޯމާ އިންފޯމްޑް ކެއަރއާ ގުޅިގެން އަމަލުކުރާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތައް.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ މީހުންގެ ތެރެއިން ހައި-ރިސްކް ނުވަތަ ނަފްސާނީގޮތުން ބޮޑު (ނުވަތަ ސީރިއަސް) ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހުން ބަލަހައްޓާ އޮފިސަރުންނަށް މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ތަމްރީނުގެ އިތުރުން، ހާއްސަ ތަމްރީނެއްވެސް ދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ބަންދުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި ހުކުމް ތަންފީޒުކުރަމުންދާ މީހުންގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހުން ބަލަހައްޓާ އޮފިސަރުންނަށް ތަމްރީންދިނުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުހަލާގައިވާ ނުވަތަ ބަންދުގައިވާ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހުން

104. (ހ) ބަންދުގައި ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުހަލާގައިވާ މީހަކު އެ ފަރާތަށް ނަފްސާނީ ފަރުވާ ބޭނުންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފިނަމަ، އެ މީހަކު ބަންދުކޮށްފައި ހުރި މަރުހަލާތަކުން އެ މީހާއަށް ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުން އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސައިދޭންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެ މީހަކު ބަންދުކޮށްފައި ހުރި މަރުހަލާތަކުން ނަފްސާނީ ފަރުވާދެވޭން ނެތްނަމަ، ފަރުވާދޭ މަރުހަލާތަކަށް އެ މީހަކު ގެންގޮސްގެން ފަރުވާދެވޭން އިންތިޒާމު

ހަމަޖެއްސަންވާނެއެވެ.

(ނ) ބަންދުގައި ނުވަތަ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މީހުން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފަރާތަކަށް، ބަންދުގައި ހުރި މީހަކު ނުވަތަ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތު ދަށްވެ އެ މީހަކަށް ފަރުވާ ބޭނުންވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ އާއިލާއިން އެކަން ފާހަގަކޮށްފިނަމަ، އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ޙާލަތު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، މި ގާނޫނުގެ 90 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، އެ ފަރާތެއްގެ އެސެސްމަންޓް ހަދަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ސިއްޙީ ޙާލަތު ބޭނުން އިންތިޒާމު އެ ފަރާތެއް ބަންދުކޮށްފައި ހުރި މަރުކަޒެއްގައި ނެތްނަމަ، އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ޙާލަތު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކަށް އެ މީހަކު ގެންދަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ސިއްޙީ ޙާލަތު ބެލުމަށްފަހު، މި ގާނޫނުގެ 90 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަކުންކުރެ ގޮތަކަށް ނިންމަންވާނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދަންވާނީ، އެ މީހެއްގެ އާއިލާގެ މީހުންނަށް ނުވަތަ އެ މީހަކު އަމާނަތްކޮށްފައިވާ ފަރުވާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަސްދަރުތަކަށް އަންގައި، އެ ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުމާއެކުގައެވެ.

(ކ) ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މީހަކު ނުވަތަ ބަންދުގައިވާ މީހަކު، އެ މީހެއްގެ ރިކޯޑުގައި ހުރި ނަފްސާނީ ބަލިތަކުގެ

ސަބަބުން ފަރުވާ ލިބެންޖެހޭ މީހެއްކަމަށް ޝަރުޢީ ކޯޓަކުން ކަނޑައަޅައިފިނަމަ، އެ ވަގުތަކު އެ މީހަކު ހުރި ހާލަތަށް ބަލައި، ކޯޓުން މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، ނުވަތަ ވީހާވެސް އަވަހަށް، އެ މީހެއްގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ފޯރުކޮށްދެވޭނެ އިންތިޒާމު ޖަލު ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ އިދާރާއިން ނުވަތަ ބަންދު މަރުކަޒު ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފަރާތުން ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މީހަކު ނުވަތަ ބަންދުގައިވާ މީހަކު، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކަށް ގެންގޮސްގެން ފަރުވާދޭ ހާލަތްގައި، އެ މީހަކު ޖަލުން ނުވަތަ ބަންދު މަރުކަޒުން ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކަށް ގެންދިއުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތްތައް، ބަންދުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މީހުން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ ވުޒާރާއިން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

105. ފަރުވާ ދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން

(ހ) ހުކުމް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މީހާ ނުވަތަ ބަންދުގައި ހުރި މީހެއްގެ ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހެދުމަށްފަހު، އެ މީހަކު އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާ ދިނުމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ނިންމައިފިނަމަ، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒެއްގައި ފަރުވާދެމުންދާ އެހެން ފަރާތަކާ ވަކިން އެޑްމިޓްކޮށްގެން އެ މީހަކަށް ފަރުވާ ދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ފަރުވާދޭ ފަރާތާއި، ޖަލު ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ އިދާރާއިން ނުވަތަ ބަންދު މަރުކަޒު ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ އިދާރާއިން ގުޅިގެން ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.

(ށ) ބަންދުގައި ތިބޭ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ ފަރުވާގެ ކަންކަން ނިމުމަށްފަހު، އެ މީހެއްގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ނިންމާފައިވާ ތާރީޚުގައި އެ

މީހެއްގެ ހާލަތު މުރާޖަޢާކުރުމުގެ ކަންކަން ފަހިކޮށްދިނުމަކީ ބަންދުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މީހުން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެ މީހަކު ބަންދުކޮށްފައިވާ ތަނެއްގައި އެޑްމިޓްކޮށްގެން ފަރުވާދެވޭނެ އިންތިޒާމު މި ޤާނޫނު ޢަމަލުކުރަން ފަށާތާ 1 (އެކެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޖަލު ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ އިދާރާއި ބަންދު މަރުކަޒު ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ އިދާރާތަކުން ޤާއިމުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ފަރުވާގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ އުސޫލުތަކެއް ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދު ބަންދުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ މީހުން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ ވުޒާރާއިން ހަދަންވާނެއެވެ.

ދެވަނަ ބައި – ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ފަރާތްތައް

ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި
ތިބޭ ފަރާތްތަކާމެދު
ޢަމަލުކުރަންވީ އުސޫލު

106. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ފަރުވާ ދިނުމާބެހޭ އުސޫލުތަކާއި މި ބައިގައި ބަޔާންކުރާ ޚާއްޞަ އުސޫލުތައް ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ މައްޗަށް ހިނގާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މި ބައިގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކަށް ފަރުވާދޭ ގޮތުގައި ހުރި ބޭސްބޭ ކަމަކު ފުރުޞަތުދީ އެ ފަރާތް ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ބަހައްޓާފައިހުރި

ތަނަކުންނެވެ.

ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ މަރުކަޒެއްގައި ތިބޭ މީހުން

107. (ހ) ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ބަހައްޓައިގެން ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޤާއިމުކުރާ މަރުކަޒެއްގައި ތިބޭ ފަރާތްތައް ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ ފަރާތަކަށް، އެ މަރުކަޒެއްގައި ހުރި މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ސިއްޙަތު ދަށްވެ ފަރުވާ ބޭނުންވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ އާއިލާއިން އެކަން ފާހަގަކޮށްފިނަމަ، އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ޙާލަތު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، މި ޤާނޫނުގެ 90 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، އެ މީހެއްގެ ނަފްސާނީ ޙާލަތު ދެނެގަތުމަށް ހަދާ އެސެސްމަންޓް ހެދުމުގެ އިންތިޒާމު އެ މީހަކު ހުރި ތަނަކުން ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ސިއްޙީ ޙާލަތު ބެލުމަށްފަހު އެމީ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްކަމަށް ފަރުވާދިނުން [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]، އެ ފަރާތުގެ ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ހަދަންވާނެއެވެ.

ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ކުދިން

108. (ހ) ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި ކުއްޖަކު، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ ކުއްޖެއްކަމަށް އެ ކުއްޖަކު ބޭނުންވިނަމަ، ނުވަތަ އެ ކުއްޖާ ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފަރާތަކުން، އެކަން ފާހަގަކޮށްފިނަމަ، އެ ކުއްޖާގެ ނަފްސާނީ ޙާލަތު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، މި ޤާނޫނުގެ 90 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، އެ ކުއްޖަކު ހުރިތަނަކުން އެ ކުއްޖާގެ ނަފްސާނީ ސިއްޙީ ޙާލަތު ދެނެގަންނަންވާނެއެވެ. އަދި އެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަކީ، ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ކުދިން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ސިއްޙީ [illegible] ބޭނުން އިންތިޒާމު އެ ފަރާތެއް ހުރި މަރުކަޒެއްގައި ނެތްނަމަ، އެ [illegible] ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކަށް ގެންގޮސް ފަރުވާދެވޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ނަފްސާނީ ސިއްޙީ [illegible] [illegible] އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ އުސޫލުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ވީ ފަރާތްތަކުގެ ރުހުން

109. (ހ) ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ވީ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ނުވަތަ ކުއްޖަކަށް، ފަރުވާދޭންވާނީ، މި ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އެ މީހެއްގެ ނުވަތަ އެ ކުއްޖެއްގެ ރުހުމާއެކުގައެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ވީ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ނުވަތަ ކުއްޖަކަށް ފަރުވާ ދިނުމަށް ރުހުންނުދޭ ޙާލަތެއްގައި ނުވަތަ އެ ފަރުވާއަށް ރުހުންދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ނެތް ޙާލަތެއްގައި، އަދި އެ ފަރުވާއަކީ އެ ފަރާތަކަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ފަރުވާއަކަށްވާނަމަ، އެ ފަރާތަކަށް އެ ފަރުވާއެއް ދޭނީ ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދައާއެކުގައެވެ.

ސާދަވަނަ ބާބު

މެންޓަލް ހެލްތު ރިވިއު ބޯޑު

މެންޓަލް ހެލްތު ރިވިއު ބޯޑު

110. (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ

ފަރުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކުން ނިންމުމާ ގުޅިގެން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތައް ބެލުމަށާއި، ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ހުއްދަ ދިނުމަށް 'މެންޓަލް ހެލްތު ރިވިއު ބޯޑު' ގެ ނަމުގައި މި ޤާނޫނަން އަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިނިސްޓަރު ބޯޑެއް އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ.

(ނ) ރިވިއު ބޯޑު އެކުލަވާލެވެންވާނީ، ނަފްސާނީ ސިއްހަތުގެ ދާއިރާއިން ފަންނީ ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ، ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދާއިރާތަކުން އައްޔަންކުރެވޭ 5 (ފަހެއް) މެންބަރުންގެ މައްޗަށެވެ.

(1) ސައިކިއެޓްރިސްޓެއް؛

(2) ސައިކޮލޮޖިސްޓެއް؛

(3) ނަފްސާނީ ސިއްހަތުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ޖަމްޢިއްޔާއެއްގެ މެންބަރެއް؛

(4) ސޯޝަލް ވަރކަރެއް؛

(5) އާންމުންގެ ތެރެއިން މީހަކު.

(ރ) ރިވިއު ބޯޑުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ރައީސް އަދި ނައިބު ރައީސްގެ މަޤާމަށް މެންބަރުން އައްޔަންކުރާނީ މިނިސްޓަރެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން (5) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އައްޔަންކުރާ މެންބަރުން އައްޔަންކުރާނީ އެ

ކަމަށްޓަކައި އާންމުކޮށް އިއުލާންކޮށް، ކުރިމަތިލާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިންނެވެ.

(ބ) ރިވިއު ބޯޑަށް އައްޔަންކުރެވޭ މެންބަރުންގެ މެންބަރުކަމުގެ ދައުރަކީ 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ ދައުރެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މެންބަރުންގެ ފުރަތަމަ ދައުރު ހަމަވުމުން، އިތުރު އެއް ދައުރަށް އެ މެންބަރުން އައްޔަންކުރެވިދާނެއެވެ.

މެންބަރުންގެ ޝަރުތު

111. ރިވިއު ބޯޑަށް އައްޔަންކުރެވޭ މެންބަރުންނަކީ އަންނަނިވި ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާ މީހުން ކަމުގައި ވާންވާނެއެވެ.

(ހ) ދިވެހިރައްޔިތެއް ކަމުގައިވުން؛

(ށ) އުމުރުން 25 (ފަންސަވީސް) އަހަރު ފުރިފައިވުން؛

(ނ) ރިވިއު ބޯޑުގެ މެންބަރުކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމަށް އިލްމީ ފެންވަރާއި ޤާބިލިއްޔަތުކަމާއި އަދި މަސައްކަތުގެ ތަޖުރިބާހުރި ފަރާތެއް ކަމުގައިވުން؛

(ރ) އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދެއް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް ނުވަތަ ރިޝްވަތުގެ ކުށެއް ވޭތުވެދިޔަ 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުރިކަން ޝަރީޢަތަކުން ސާބިތުވެފައިވާ މީހަކު ކަމުގައި ނުވުން؛

(ބ) ސިޔާސީ ހިދުމަތުގެ މަރުކަޒެއްގައި ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއްގައި، އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި ނުވަތަ އޭނާގެ ފަރާތުން ބައްޓަންކޮށްފައިވާ ފަރާތެއްގެ ނަމުގައި ހިއްސާއެއް އޮތް މީހަކު

ކަމުގައި ނުވުން؛

(ޖ) ޤާނޫނެއްގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އިންތިޚާބަކުން މަޤާމަކަށް އިންތިޚާބުކުރެވިފައިވާ މީހަކު ކަމުގައި ނުވުން.

ރިވިއު ބޯޑުގެ
މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބާރުތައް

112. މެންޓަލް ހެލްތު ރިވިއު ބޯޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބާރުތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

(ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ދޭ ފަރުވާ ދިނުމުގެ އަމުރު ނެރުން؛

(ށ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންނަށް ދެވޭ ފަރުވާގެ ތެރެއިން ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދަ ހޯދަންޖެހޭނެ ކަމަށް ނުވަތަ ފަރުވާގެ އަމުރުތަކަށް އެދެންޖެހޭނެކަމަށް މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އެންމެހައި ފަރުވާތަކަށް ހުއްދަދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން ގޮތް ނިންމުން؛

(ނ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކަށް ދެވެމުންދާ ފަރުވާގެ ބާވަތް ބަދަލުކުރުމަށް އެންގުން؛

(ރ) ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ޖަލްސާގައި ނުވަތަ އެނޫންވެސް މީހަކު ބަންދުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުކަޒުތަކުގައި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހަކު ފަރުވާދޭކަމަށް، އެ މީހަކު ގޮސް ފަރުވާދޭ ކަންކަން ކުރިއަށްދާ ގޮތް ބެލުން.

މަޝްވަރާދީ ފޯރުކޮށްދިނުން

113. ރިވިއު ބޯޑުގެ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި އައްޔަންކުރެވޭ ފަރާތްތަކަކީ، ނަފްސާނީ ފަރުވާއާއި ޚިދުމަތްދޭ އަދިވެސް ތަންތަނުގައި މަޝްވަރާދޭ ހުރި ފަރާތް ކަމުގައިވުން ލާޒިމުވާނެއެވެ.

މެންބަރުކަމުން ވަކިކުރުމާއި އިސްތިއުނާފުދިނުން

114. (ހ) އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ، ރިވިއު ބޯޑުގެ މެންބަރުކަމަށް އައްޔަންކޮށްފައިވާ މެންބަރަކު މަޤާމުން ވަކިކުރަންވާނެއެވެ.

(1) މެންބަރެއްގެ ކިބައިގައި ހުރުން މި ޤާނޫނުން ލާޒިމުކުރާ ޝަރުޠުތަކުގެ ތެރެއިން ޝަރުޠެއް ހުރިނުވުން؛

(2) މެންބަރެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވާޖިބުތައް އަދާނުކުރެވޭ ކަމަށް ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި ނުވަތަ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގައި އިހުމާލުވުން؛

(3) މެންބަރަކު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި އަދާކުރުމަށް ނަފްސާނީ ގޮތުން ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ގޮތުން ނުކުޅެދުން.

(ށ) ރިވިއު ބޯޑުގެ މެންބަރަކު އޭނާގެ މަޤާމުން އިސްތިއުފާދޭން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ މިނިސްޓަރަށް ފޮނުވާ ލިޔުމަކުން އިސްތިއުފާދެވިދާނެއެވެ. އިސްތިއުފާދިންކަމުގެ ލިޔުން މިނިސްޓަރަށް ލިބުމުން އެ މެންބަރަކު އެ މަޤާމުން ވަކިވީއެވެ.

ރިވިއު ބޯޑަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުން

115. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ނިންމާ ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުމެއްގެ ދަށުން ފަރުވާދޭ ފަރާތަކުން ފަރުވާދޭން ފެށުމަށްފަހު އެ ނިންމުމަށް ހުއްދަ ހޯދުމަށް އަދި ފަރުވާގެ ނިންމުމަށް ހުއްދަ އެދި ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުމަށް ހުއްދަ

ހޯދުމަށް އަދި ފަރުވާގެ ނިންމުމެއް ހޯދުމަށް އެދި ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހަޅަންވާނީ، އެ ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުން ނިންމި ފަރުވާދޭ ސައިކިއެޓްރިސްޓެއްގެ ލިޔުމާއެކެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ފަރުވާދޭ ފަރާތުން ވަގުތީ ފަރުވާގެ ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ މި ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅުމުންދާ މީހަކަށް ނުވަތަ އެ މީހަކު ޢައްޔަންކޮށްފައިވާ ފަރާތަކަށް ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ ބެލެނިވެރިންނަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، ރިވިއު ބޯޑަށް އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

މައްސަލައާގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތައް

116. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުކުމަކަށް އެދި ހުށަހަޅާއިރު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް ކޮށްގެންނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުކުމަކަށް އެދި ހުށަހަޅާއިރު، އެ ފަރާތުގެ ފަރުވާއާގުޅޭ އެންމެފަހުގެ ލިޔުންތައް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ލިޔެކިޔުންތަކުގެ އިތުރުން، ރިވިއު ބޯޑުން ގޮތެއް ނިންމުމަށް ބޭނުންވާނެކަމަށް ރިވިއު ބޯޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެހެނިހެން ލިޔެކިޔުން ހުށަހެޅުމަށް އެންގުމުގެ ބާރު ރިވިއު ބޯޑަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ރިވިއު ބޯޑުގެ ނިންމުންތައް

117. (ހ) ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހެޅޭ ހުށަހެޅުންތައް ބަލައި ނިންމަންވާނީ، މެންބަރުންގެ އަޣުލަބިއްޔަތުންނެވެ.

(ށ) ރިވިއު ބޯޑުން ނިންމުންތައް ނިންމުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް

ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ފަރުވާ ދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކޮށްފައިވާތޯ ބެލުން؛

(2) ފަރުވާގެ ނިންމުން ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ސަބަބުތަކެއް ފުރިހަމަވާ ފަރާތެއްތޯ ބެލުން.

(ހ) ރިވިއު ބޯޑަށް ހުށަހެޅޭ ހުށަހެޅުން ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މައްސަލައަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމައި، އެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅި ފަރާތަކަށް ލިޔުމުން އަންގަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން ބުނެފައިވިޔަސް، އެ ހުށަހެޅުމަކީ، ފަރުވާގެ ނިންމުމަކާ ގުޅިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްނަމަ، އެ ނިންމުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އެއާ ގުޅިގެން ގޮތެއް ރިވިއު ބޯޑުން ނިންމަންވާނެއެވެ.

ޝަރީޢަތަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުން

118. މި ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރިވިއު ބޯޑުން ނިންމާ ނިންމުމެއް، އެ ނިންމުން ރައްދުވާ ފަރާތަށް ޤަބޫލުނުކުރާނަމަ، އެ ނިންމުން އެ ފަރާތަށް ލިބޭތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު އެ ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ބޯޑު ހިންގުމާގުޅޭ އިދާރީ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން

119. ރިވިއު ބޯޑުގެ ހިންގުމާގުޅޭ އެންމެހައި އިދާރީ އިންތިޒާމުތައް މިނިސްޓްރީން ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.

ރިވިއު ބޯޑުގެ ގަވާއިދު

120. ރިވިއު ބޯޑުގެ މަސައްކަތްތައް ހިންގާނެ ގޮތާއި، ބޯޑަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ބެލުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދެއް މިނިސްޓްރީން އެކުލަވާލައި އާންމުކުރަންވާނެއެވެ.

ފަންނަރަވަނަ ބާބު

ކުށާއި އަދަބު

މައުލޫމާތު ހާމަކުރުން

121. (ހ) ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ހާލަތްތަކުގައި ތަންފީޛީ އިދާރާތަކާއި، ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ފަރުވާދޭ ފަރާތްތަކަށް މައުލޫމާތު ހާމަކުރުން ފިޔަވައި، އެނޫން ހާލަތްތަކުގައި ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ޚާއްޞަ މައުލޫމާތާއި، އެ މީހަކާގުޅޭ ސިއްރު މައުލޫމާތު އެ މީހެއްގެ ހުއްދަ ނެތި ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ހާމަކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އަމަލެއް ފަރުވާދޭ ސިއްޙީ ހިދުމަތްތެރިއަކު ނުވަތަ ފަރުވާދޭ ފަރާތަކުން ކޮށްފިނަމަ، އެ ފަރާތެއްގެ އަދަބަކީ، 50,000 (ފަންސާސް ހާސް) ރުފިޔާއާއި 100,000 (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

އަމުރުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހު ފަރުވާ ދިނުން

122. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑުން ދިފާޢީ ފަރުވާގެ އަމުރުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހު ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ރުހުމާނުލައި ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުށެކެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދަ ހޯދަންޖެހޭ ކަމެއްގައި ރިވިއު ބޯޑުގެ ހުއްދަނުލައި ފަރުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުށެކެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ އަމަލެއް ކޮށްފިނަމަ، އެ ފަރާތެއް 100,000 (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާ ކުރުމާއެކު، 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އެ ފަރާތުގެ ލައިސަންސް ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު އެލައިޑް ހެލްތް ކައުންސިލަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

މަނާ ފަރުވާ ދިނުން

.123 (ހ) ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ އެއްވެސް މީހަކަށް، އަންނަނިވި ބާވަތުގެ ފަރުވާ ދިނުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(1) މަސަލް ރިލެކްސަންޓް އަދި އެނެސްތެޓިކް ދިނުމަކާނުލައި ދީ އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ؛

(2) ކުޑަކުދިންނަށް ދީ އިލެކްޓްރޯ ކޮންވަލްސިވް ތެރަޕީ؛

(3) ކުޑަކުދިންނަށް ހަދާ ނިއުރޯސާޖަރީ؛

(4) ނަފްސާނީ ފަރުވާއެއްގެ ގޮތުގައި ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން ދަރިމައިނުވާގޮތް ހެދުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އަމަލެއް ފަރުވާދޭ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ނުވަތަ ފަރުވާދޭ ފަރާތަކުން ކޮށްފިނަމަ، އެ ފަރާތެއް، 100,000 (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާ ކުރުމާއެކު، 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އެ ފަރާތުގެ ލައިސަންސް ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު އެލައިޑް ހެލްތް ކައުންސިލަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

އިހުމާލުގެ އަމަލެއް ކުރުން

.124 (ހ) މި ޤާނޫނާއި ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާއި، ފަރުވާދޭ

ފަރާތްތަކުން އަމަލުކުރަމުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ސުލޫކީ މިންގަނޑާ ޚިލާފުން، އިހުމާލުގެ އަމަލެއް ކުރުމަކީ ކުށެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އަމަލެއް ފަރުވާދޭ ފަރާތަކުން ކޮށްފިނަމަ، އެ ފަރާތެއް 100,000 (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާ ކުރުމާއެކު، 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އެ ފަރާތުގެ ލައިސަންސް ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ކަމާގުޅޭ ކައުންސިލަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިހުމާލުގެ އަމަލެއް، ޖަސްދުގައި ކުރުމުގެ ސަބަބުން ނަފްސާނީ ބައްޔަކާއެކު ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ފުރާނައަށް ނުރައްކާވާ ބާވަތަކަށް ގޮސްފިނަމަ، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ އަދަބުގެ އިތުރުން އެ ފަރާތުގެ އަދަބަކީ 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަހަށްވުރެ ދިގު ނޫން މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމެވެ.

ޙައްޤަށް އުނިކަން އަންނަފަދަ އަމަލެއް ކުރުން

125. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަން އަންނަފަދަ އެއްވެސް އަމަލެއް ފަރާތަކުން ކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އަމަލެއް ފަރުވާދޭ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭމީހަކު ނުވަތަ ފަރުވާދޭ ފަރާތަކުން ކޮށްފިނަމަ، އެ ފަރާތެއްގެ އަދަބަކީ، 50,000 (ފަންސާސްހާސް) ރުފިޔާއާއި 100,000 (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. އެނޫން ބާވަތެއްގައި، އެފަދަ އަމަލެއް ކުރި ފަރާތެއްގެ އަދަބަކީ، 10,000 (ދިހަހާސް) ރުފިޔާއާއި 50,000 (ފަންސާސްހާސް) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

ސޯޅަވަނަ ބާބު

ފިޔަވަޅު އެޅުމާއި ޝަކުވާ ހުށަހެޅުން

މައްސަލަ ބެލުމާއި ފިޔަވަޅު އެޅުން

.126 (ހ) ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތެރިއަކު ނުވަތަ ފަރުވާދޭ މަރުކަޒުގެ މުވައްޒަފަކު މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދަކާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެ ފަރާތަކާމެދު މި ބޯޑުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ފިޔަވަޅު އަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ފަނަރަވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ޢަމަލެއް ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތެރިއަކު ނުވަތަ ފަރުވާދޭ ފަރާތަކުން ކޮށްފިނަމަ، އެ ފަރާތެއްގެ މައްސަލަ ބަލައި ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް އެދި ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ އެ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތެރިއެއް ނުވަތަ ފަރުވާދޭ ފަރާތެއް ނިސްބަތްވާ ކައުންސިލަށް މިނިސްޓްރީން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

ޝަކުވާ ހުށަހެޅުން

.127 (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ރިޢާޔަތް ބޯޑުން ބެލުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މައްސަލަތައް ފިޔަވައި، މި ޤާނޫނާއި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، ކަމުގެ މަސްލަހަތު އޮތް ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ހައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާއަކީ، ފަރުވާދޭ މަރުކަޒަކާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާއެއްނަމަ، އެ ޝަކުވާއެއް ހުށަހަޅާނީ، މިނިސްޓްރީގައި އެ ކަމަށްޓަކައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން މިނިސްޓްރީއަށެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާއަކީ، ފަރުވާދޭ

ފަރާތެއް ނުވަތަ އެ މަޖިލީހެއްގެ އެންމެންވެސް ފަރާތަކާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅޭ ޝަކުވާއެއްނަމަވެސް، އެ މަޖިލީހެއްގައި ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޝަކުވާ ހުށަހެޅިދާނެއެވެ، މި ޤާނޫނުގެ 126 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ސިވިލް ޚިދުމަތުގެ ވަޒީފާ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މައްސަލަ ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ ޝަކުވާއަކީ، ނަފްސާނީ ބައްޔަކާހުރެ ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުން ދިނުމަށްޓަކައި ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ ތިންވަނަ ފަރާތަކުން، އެ މީހެއްގެ ބައްޔަކަށް އިހުމާލުވެފައިވާކަމުގެ މައްސަލައެއްނަމަ، އެ ޝަކުވާއެއް ހުށަހަޅާނީ ކުޑަކުދިންނާއި ޢާއިލާތަކުގެ ޙައްޤުތަކާގުޅޭ ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ޙަވާލުކޮށްފައިވާ ވުޒާރާއަށެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ވަކި ތަންތަން ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، މަޞްލަޙަތު އޮތް ފަރާތަކުން ޑިޕާޓްމަންޓަށް ވަކި ޝަކުވާއެއް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، ކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތަކަށް އެ ޝަކުވާއެއް ޑިޕާޓްމަންޓުން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މަޞްލަޙަތު އޮތް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޝަކުވާ ހުށަހަޅާއިރު، އަދި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން މަސްއޫލުވެރި އިދާރާއަކުން ޝަކުވާ ބަލާއިރު، ޝަކުވާ ނިސްބަތްވާ ނަފްސާނީ ބައްޔަކާހުރެ ދިރިއުޅެމުންދާ މީހެއްގެ ޙާލު މައުލޫމާތުތަކައި، އެ މީހަކާގުޅޭ ސިއްރު މައުލޫމާތު، އެ މަޤްޞަދަށްޓަކައި ހާމަކުރަންޖެހޭ މިންވަރަށް ފިޔަވައި، ހާމަކޮށްގެންނުވާނެއެވެ.

ޖިނާއީ ދައުވާ އުފުލުން 128. (ހ) އެއްވެސް ފަރާތަކާމެދު މިނިސްޓްރީން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ނުވަތަ

ހުށަހަޅަންވުން

އެ ފަރާތަކުން ކުރި އަމަލެއް ބެލުމުގައި، އެ ފަރާތަކުން މި ޤާނޫނާ ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދަކާ ޚިލާފަށް ކުރާ އަމަލެއްގައި ޖިނާއީ ކުށެއް އެކުލެވިގެންވާ ކަމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް މިނިސްޓްރީއަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، އެކަން ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ކަމާބެހޭ ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ނ) ވަކި ފަރާތަކުން މި ޤާނޫނުގައި ކޮށްގެންނުވާނެ ކަމެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ޖިނާއީ ކުށެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެފަދަ އަމަލެއް ކުރާ ފަރާތަކާމެދު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅޭ އިދާރީ ފިޔަވަޅެއް އެޅުމުގެ އިތުރުން، ކަމާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެ ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް އެ ކުށުގެ ޖިނާއީ ދަޢުވާ އުފުލުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.

ސަތާރަވަނަ ބާބު

އާންމު މާއްދާތައް

ގަވާއިދު ހަދައި ހިންގުން

129. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ހިނދުކޮ، މި ޤާނޫނު ހިންގުމަށްޓަކައި ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާ ހިންގާނީ ޕަބްލިކް ހެލްތު ޕްރޮޓެކްޝަނުންނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ހިނދުކޮ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަދައި ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.

ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށުން

130. މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާނީ، މި ޤާނޫނު ފާސްކޮށް، ތަސްދީޤުކޮށް، ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާތާ 12 (ބާރަ) މަސްދުވަސް ހަމަވާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.

މާނަކުރުން

131. މި ޤާނޫނުގައި އިބާރާތެއް ނުވަތަ ލަފުޒެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުން ކަނޑައެޅިގެން އެހެން މާނައެއް ދޭކަށް ނުވާހާހިނދަކު، އަންނަނިވި އިބާރާތްތަކާއި، ލަފުޒުތަކަށް ދީފައިވަނީ، އެ އިބާރާތްތަކާއި ލަފުޒުތަކަށް ތިރީގައި ދީފައިވާ މާނަކުރުމެވެ.

(ހ) "ހުކުމް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައިވާ ފަރާތްތަކާ ހަވާލުވެރި ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކުރި ހުކުމާ ގުޅިގެން ޖަލު ބަންދުގައި ނުވަތަ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ނުވަތަ މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ މީހުންގެ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ސަރުކާރުން ހަވާލުކޮށްފައިވާ ވުޒާރާއެއް ނުވަތަ މުއައްސަސާއަކަށެވެ.

(ށ) "ނަފްސާނީ ޞިއްޙަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނަފްސާނީ ބަލި ނުވަތަ ނަފްސާނީ ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ދާއިރާއިން ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ އަދި ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށެވެ.

(ނ) "ބިހޭވިއަރަލް ސައިންސްގެ ޕްރޮފެޝަނަލުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އިންސާނުން އުޅޭގޮތް ދިރާސާކުރުމުގެ ފަންނު ނުވަތަ ބިހޭވިއަރަލް ސައިންސްގެ ފަންނުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ނަފްސާނީ އިލްމުގެ ޕްރޮފެޝަނަލުންނާއި، ތެރަޕިސްޓުންނާއި، ކައުންސެލަރުން ހިމެނެއެވެ.

(ޠ) "ބެލެނިވެރިޔާ" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، މައިންބަފައިންނާއި، ޝަރުޢީ ބަލަދުވެރިންނާއި، ހަޟާނަތު ލިބިފައިވާ ފަރާތާއި ޤާނޫނީ ބެލެނިވެރިންނާއި ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިކަމާ އެ ވަގުތަކު ހަވާލުވެގެން ތިބޭ މީހުންނަށެވެ. ޝަރުޢީ ބަލަދުވެރިންނާއި، ހަޟާނަތު ލިބިފައިވާ ފަރާތާއި ޤާނޫނީ ބެލެނިވެރިން ކަނޑައަޅާނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އާއި އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(ޡ) "ބޯޑު" ނުވަތަ "ރިވިއު ބޯޑު" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، މި ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުފައްދާ މެންޓަލް ހެލްތު ރިވިއު ބޯޑަށެވެ.

(ޢ) "އެލައިޑް ހެލްތް ކައުންސިލް" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2015 (ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޤާނޫނު) ގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] އުފައްދާފައިވާ މޯލްޑިވްސް އެލައިޑް ހެލްތް ކައުންސިލަށެވެ.

(ޣ) "ވިސްނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރި މީހެއް" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، އިންޓެލެކްޗުއަލް ޑިސްއެބިލިޓީއެއް ހުރި ކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މީހަކަށެވެ.

(ޤ) "މެންޓަލް ހެލްތު ޓްރައިބިއުނަލް" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، މި ޤާނޫނުގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުފައްދާ ޓްރައިބިއުނަލަށެވެ.

(ޥ) "މިނިސްޓަރު" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރައްވާ ވުޒާރާގެ ވަޒީރަށެވެ.

(މ) "މިނިސްޓްރީ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ރައްޔިތުންނަށް ސަލާމަތް ސިއްޙަތެއް ލިބިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ސިޔާސަތު ކަނޑައަޅައި، އެ ކަމާބެހޭ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ރާވައި، ކުރިއަރުވައި، ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ސަރުކާރުން ހަވާލުކޮށްފައިވާ ވުޒާރާއަށެވެ.

(ފ) "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލް ޢުޤޫބާތު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލް ޢުޤޫބާތު) އަށެވެ.

(ދ) "ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2015 (ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޤާނޫނު) އަށެވެ.

(ތ) "[illegible]" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ތަޢުލީމާއި، މައިގަނޑު ސިޔާސަތުތަކާއި، އެ ސިޔާސަތުތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible]، އެ ސިޔާސަތުތަކަށް [illegible] މި ޤާނޫނުގެ 50 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުފެދިފައިވާ [illegible].
